

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA V OBČINI ŽIRI

Oktober, 2011

Pripravila:
Razvojna agencija Sora
Andreja Križnar

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	1
2. PREDSTAVITEV OBMOČJA	2
2.1. NARAVNO-GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI.....	2
2.2. DRUŽBENO-GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI.....	2
.....	3
3. POZICIJA IN GLAVNE ZNAČILNOSTI TURIZMA V SLOVENIJI	4
4. TURISTIČNA IDENTITETA POLJANSKE DOLINE Z ŽIRMI IN INVENTARIZACIJA PRIMARNE IN SEKUNDARNE TURISTIČNE PONUDBE	5
4.1. PREDNOSTI IN PRILOŽNOSTI BOGATE NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE (PRIMARNA TURISTIČNA PONUDBA)	6
4.1.1. NARAVNA DEDIŠČINA	6
4.1.2. KULTURNA DEDIŠČINA.....	7
4.2. SEKUNDARNA TURISTIČNA PONUDBA	11
4.2.1. Nastanitve	11
4.2.2. Šport	12
4.2.3. Prireditve v Žireh	14
5. OBSTOJEČI TURISTIČNI PRODUKTI V POLJANSKI DOLINI Z ŽIRMI	15
5.1. TEMATSKE POTE NA LOŠKEM	15
5.1.1. Pot ob Rapalski meji.....	16
5.1.2. Po sledih Rupnikove linije	16
5.2. KOLESARSKÉ POTE NA LOŠKEM	17
5.2.1. Žirovski krog - vzhodni del.....	17
5.2.2. Žirovski krog - zahodni del.....	17
5.3. EMINA ROMARSKA POT	17
5.4. IZLETI	18
5.4.1. Zeleni razgledi v objemu stoletij domačnosti - »Sonaravni razvoj turizma«.....	18
5.5. BLAGOVNA ZNAMKA BABICA JERCA IN DEDEK JAKA - NARAVNI IZDELKI IZ ŠKOFJELOŠKIH HRIBOV	18
6. OPREDELITEV POTENCIALNIH INTEGRALNIH TURISTIČNIH PRODUKTOV ZA POSPEŠEN RAZVOJ POLJANSKE DOLINE Z ŽIRMI	20
6.1. POHODNIŠTVO	20
6.2. KOLESARJENJE.....	20
6.3. DOGODKI, PRIREDITVE.....	21
6.4. TURIZEM NA PODEŽELJU, EKOTURIZEM IN NARAVA.....	21
7. SWOT ANALIZA - ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI ..	22
8. PROBLEMATIKA IN UGOTOVITVE	24
9. VIZIJA, STRATEŠKE USMERITVE, CILJI	25
9.1. VIZIJA.....	25
9.2. STRATEŠKE USMERITVE.....	25
9.3. CILJI	26
10. TURISTIČNA POLITIKA IN USMERITVE TURIZMA V POLJANSKI DOLINI Z ŽIRMI	27
11. ORGANIZACIJSKE AKTIVNOSTI	28
11.1. ORGANIZIRANOST NA PODROČJU TURIZMA NA ŠKOFJELOŠKEM IN GORENJSKEM	30
12. OPERATIVNI PROGRAM	33

12.1. PREDLAGANI RAZVOJNI PROJEKTI MED LETI 2012 – 2017.....	34
12.2. PODROBNEJŠA PREDSTAVITEV PROJEKTOV, KI SODIJO V KRATKI ROK.....	37
12.2.1. Priprava letnih programov dela	37
12.2.2. Izdelava skupnega promocijskega materiala za Škofjeloško območje.....	37
12.2.3. Izdelava skupnega promocijskega filma za Škofjeloško območje	37
12.2.4. natečaj za najboljše spominke Škofjeloškega območja.....	37
12.2.5. Nadgradnja tematskih poti – oblikovanje integralnih turističnih produktov	38
12.2.6. Postavitev usmerjevalnih tabel in nove informacijske table v središču Žirov.....	39
12.2.7. Nadgradnja gostinske ponudbe skozi kulinarično delavnico	39
13. ZAKLJUČEK.....	40
14. VIRI IN LITERATURA	41

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število prebivalstva po občinah UE Škofja Loka (statistični urad RS).....	3
Tabela 2: Pomembnejše prireditve v Žireh.....	14
Tabela 3: Analiza prednosti, slabosti, priložnosti, nevarnosti.....	23
Tabela 4: Predlagani razvojni projekti med leti 2012 – 2017	36

1. UVOD

Dokument strategije razvoja turizma v občini Žiri je razdeljen na več delov:

- v uvodnem delu je predstavljeno Škofjeloško območje s svojimi naravno-geografskimi in družbeno-geografskimi značilnostmi in sestavinami dediščine, ki so del turistične ponudbe območja ali pa imajo velik potencial, da to postanejo,
- sledi del, v katerem je predstavljena pozicija turizma v Sloveniji in podrobnejša opredelitev turistične identitete Poljanske doline z Žirmi,
- nanj se navezuje poglavje o obstoječih turističnih produktih na obravnavanem območju in opredelitev potencialnih integralnih turističnih produktov,
- sledi swot analiza območja, konkretne ugotovitve, usmeritve in cilji razvoja turizma v Poljanski dolini z Žirmi,
- zadnji del dokumenta predstavljajo predlagani razvojni turistični projekti za obdobje 2012 – 2017, s poudarkom na projektih kratkega roka.

Območje Poljanske doline z Žirmi ima sorazmerno velik turistični potencial, ki pa ni dovolj izkoriščen, kar je posledica konstantno nezadostnih namenskih sredstev za pospeševanje turizma, razvoj in promocijo turistične ponudbe in investicij v obnovo in izgradnjo nove turistične infrastrukture.

Slabost se kaže tudi v preveliki razdrobljenosti razvojnih in promocijskih aktivnosti na področju turizma ter nezadostni učinkovitosti in neusklajenosti pri izvajanju le-teh.

2. PREDSTAVITEV OBMOČJA

2.1. NARAVNO-GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

V pokrajinskem smislu je škofjeloško območje zelo raznoliko. Večji del ozemlja pripada zahodnemu predalpskemu hribovju, nižina pa je sestavni del Ljubljanske kotline. Torej prevladuje hriboviti svet, ki je močno razčlenjen in se večji del razteza nad dolinama obeh Sor, do nadmorske višine okoli 1500 metrov. Sestavlja ga široko sleme od Lubnika do Blegoša, značilni so predvsem prostrani gozdovi, travniki in pašniki s pisano pokrajino in skrbno obdelanimi polji.

Ravninsko-dolinski svet obsega Poljansko in Selško dolino ter Sorško polje.

Dolina ob Poljanski Sori je najširša v zgornjem delu, v Žirovski kotlini, razširi se tudi med Gorenjo vasjo in Poljanami nad Škofjo Loko. Na severu jo obdaja osrednji hrbet Škofjeloškega hribovja, južno od Sore prehaja v Polhograjsko hribovje, v zahodnem delu pa v Rovtarsko in Cerkljansko hribovje. V večjem delu sredogorska pokrajina z mirnimi in slikovitimi vasmimi, raznolike kolesarske in pohodniške poti, prijazni ljudje ter bogata dediščina preteklosti vabijo goste na ogled Poljanske doline.

Sredi hribovja, v zgornjem delu Poljanske Sore, je kotlina, v kateri ležijo Žiri. Poudariti je pomembno, da je to prav na stičišču treh slovenskih pokrajin: Gorenjske, Notranjske in Primorske in ob naravni razvodnici med Jadranskim in Črnim morjem.

Kotlinico obkroža venec hribov: na vzhodu greben Žirovskega vrha, na jugu Goropeški grič, na zahodu najvišji, 987 metrov visoki Mrzli vrh. V žirovsko kotlino se stekata dve dolini, z juga So(v)rina in Račevska z jugovzhoda. Nad Tabrom, najstarejšim delom Žirov, je hrib Žirk. Po ljudski legendi v Žirku prebiva hudobni zmaj Lintvern. Lahko ga slišimo, kako pije vodo iz podzemeljskega jezera in čaka, da bo potres naredil luknjo, skozi katero bo prišel na plan in zalil dolino ter požrl vse lepe deklice. Tako se bo zmaj maščeval nad tistimi, ki so ga priklenili v črni podzemni svet.

2.2. DRUŽBENO-GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

Škofjeloško območje sestavljajo občine Škofja Loka, Gorenja vas – Poljane, Železniki in Žiri. Celotno območje leži v osrednjem delu Slovenije, zahodno in južno stran pa tvorita Škofjeloško in Polhograjsko hribovje, ki se ob sotočju Poljanske in Selške Sore odpira proti Sorškemu polju. Središče Škofjeloškega območja je zgodovinsko mesto Škofja Loka, ki predstavlja upravno, gospodarsko, izobraževalno, športno in kulturno središče in ga prištevamo med najbolj ohranjena srednjeveška mesta v Sloveniji.

Žiri ležijo v Žirovski kotlini, s katero se končuje Poljanska dolina. Na severozahodni strani Žirovsko kotlino omejujejo pobočja Žirovskega vrha, na vzhodu Goropeški grič, ki se končuje z Vrhom sv. Treh kraljev, na jugu se zvrstijo zavraška, dolska, vrsniška in ledinska planota, na zahodu pa Mrzli vrh s Koprivnikom.

Za razlago krajevnega imena se pojavlja več domnev. Med njimi sta najverjetnejši naslednji:

- ime Žiri izvira iz *plodu bukovega drevesa - žira*, kar bi bilo mogoče, saj so bili v davnih časih v okolici Žirov veliki bukovi gozdovi;
- druga domneva pa je, da krajevno ime izhaja iz imena *Močvirje*. Menda je bilo v davnih časih na tem ozemlju jezero, kar je mogoče, saj so tu našli seženj globoko v zemlji, mogočne korenine hrastovih dreves in pa, ker je še sedaj ponekod zemlja močvirnata ter se del Žirov

še danes imenuje Na jezerih. Iz imena Močvirje, se je sčasoma izoblikovalo ime Čvirje, kasneje Žirje in končno Žiri.

Prebivalstvo je zelo odvisno od naravnih in družbenih razmer v pokrajini, zato se njegove značilnosti zelo hitro spreminjajo.

Po drugi svetovni vojni se je na Škofjeloškem začela intenzivnejša rast prebivalstva, kar je posledica hitre urbanizacije, industrializacije in deagrariacije. Omogočalo jo je obsežno zaposlovanje v industriji in večje število stanovanjskih gradenj. Demografska rast se je okrepila zlasti po letu 1961, kot posledica močnega priseljevanja iz republik nekdanje Jugoslavije. Po letu 1991, ko se je Slovenija osamosvojila, se je rast nekoliko upočasnila.

Na Škofjeloškem je značilno, da so se izoblikovala območja z večjim številom prebivalstva in gosto poselitvijo na ravninskem svetu in strnjena naselja z manjšim številom prebivalstva in redkejšo poselitvijo v hribovitem svetu, pri čemer je za nekatera območja še vedno značilna razmeroma visoka rodnost.

Občina	Število prebivalcev Popis 2002	Število prebivalcev Statistični urad 30.6.2006
Gorenja vas-Poljane	6.877	7.065
Škofja Loka	22.093	22.314
Železniki	6.811	6.863
Žiri	4.868	4.915
SKUPAJ	40.649	41.157

Tabela 1: Število prebivalstva po občinah UE Škofja Loka (statistični urad RS)

Vir: SURS

Na Škofjeloškem območju je bilo po zadnjem popisu prebivalstva leta 2002 40.649 prebivalcev. V letu 2006 je število prebivalcev na Škofjeloškem naraslo na 41.157. Od leta 2002 do leta 2006 je prebivalstvo naraslo za 508 prebivalcev.

V občino Žiri spada 18 naselij: Brekovice, Breznica pri Žireh, Goropeke, Izgorje, Jarčja Dolina, Koprivnik, Ledinica, Mrzli Vrh, Opale, Osojnica, Podklanec, Ravne pri Žireh, Račeva, Selo, Sovra, Zabrežnik, Žiri in Žirovski Vrh.

Danes urbanizirano mestno naselje na nadmorski višini 487 metrov je nastalo z zraščanjem Starih Žirov, Stare in Nove vasi ter Dobračeve. Po okoliških hribih so raztresene vasi in zaselki.

Žiri so tudi že od nekdaj poznane kot kraj ob meji. Po hribih zahodno od žirovske kotline poteka izrazita naravna meja, že omenjena razvodnica med Jadranskim in Črnim morjem. V preteklosti je ta naravna meja botrovala tudi različnim upravnim mejam. V obdobju med obema svetovnjima vojnama je tu potekala državna meja med kraljevinama Jugoslavijo in Italijo. Žiri so bile pomemben obmejni kraj.

Po 2. svetovni vojni se je v kraju začela razvijati industrija. Iz čevljarских zadrug je nastala tovarna čevljev Alpina, ki je z izdelavo športnih čevljev ponesla ime Žirov v svet. Številna uspešna podjetja in samostojni podjetniki v lesni, kovinski in storitvenih panogah dajejo kraju močan gospodarski utrip. Kmetijstvo je postalo pretežno dopolnilna dejavnost.

3. POZICIJA IN GLAVNE ZNAČILNOSTI TURIZMA V SLOVENIJI

Turizem v Sloveniji ustvarja **7,72% BDP** in spada med strateško najbolj pomembne gospodarske dejavnosti v Sloveniji. Glede na sedanjo razvitost slovenskega turizma in na obstoječ razvojni potencial, lahko turizem v Sloveniji v naslednjih letih postane ena izmed vodilnih panog slovenskega gospodarstva in tako pomembno prispeva k doseganju razvojnih ciljev, opredeljenih v Strategiji razvoja Slovenije 2007 – 2013.

Ključni poudarki in ugotovitve o poziciji turizma v Sloveniji, po podatkih Direktorata za turizem (Ministrstvo za gospodarstvo) so naslednji:

- **turizem v Sloveniji se pospešeno razvija in beleži hitro rast,**
- **pomen turizma v slovenskem gospodarstvu se povečuje,**
- **slovenski turizem in specifično strukturo prihodkov oz. potrošnje turistov (igralništvo, enodnevni obiskovalci, tranzitni turizem – prehodni gostje),**
- **predstavlja pomemben segment nacionalnega gospodarstva.**

Razvojni načrt in usmeritve razvoja slovenskega turizma 2007 - 2011 izpostavlja naslednje vrednote:

- **domačnost in dobro počutje,**
- **varovanje narave in kulturne dediščine,**
- **zdravo in aktivno življenje,**
- **skrivnostnost.**

Kar se tiče motivov prihoda v Slovenijo je potrebno izpostaviti naslednje rezultate ankete, katero je v letu 2006 izvedel SURS med tujimi turisti. 58% tujih turistov je prišlo v Slovenijo zaradi počitnic in sprostitev, 17% je Slovenijo obiskalo iz poslovnih razlogov (sejmi, kongresi, konference), 12% je Slovenijo le prečkalo, 6% tujih obiskovalcev je obiskalo sorodnike in prijatelje, 7% pa je Slovenijo obiskalo še iz drugih razlogov.

Med dejavniki, ki so zelo pomembno vplivali na to, da so se turisti odločili za obisk Slovenije so največkrat omenjeni naslednji:

- **osebna varnost med bivanjem,**
- **možnost za počitek in sprostitev,**
- **podnebne razmere in ugodno vreme.**

Pri ocenjevanju turistične ponudbe so tuji turisti največkrat ocenili z najvišjo oceno naslednje elemente:

- **gostoljubnost domačega prebivalstva,**
- **možnost za sporazumevanje v materinem jeziku,**
- **možnost za počitek in sprostitev,**
- **neokrnjeno naravo in bogato kulturno dediščino,**
- **okušanje lokalne kulinarike.**

Vse naštetu predstavlja glavna izhodišča za pospešen razvoj in trženje turizma na Škofjeloškem in konkretnije v Poljanski dolini z Žirmi, saj so omenjeni elementi močno prisotni tudi na obravnavanem območju in predstavljajo glavni del turistične identitete krajev ob Poljanski Sori, o kateri bo več govora v naslednjem poglavju.

4. TURISTIČNA IDENTITETA POLJANSKE DOLINE Z ŽIRMI IN INVENTARIZACIJA PRIMARNE IN SEKUNDARNE TURISTIČNE PONUDBE

Območje Poljane doline ima izrazito specifično kulturno krajino. Mogočne osamljene kmetije z značilnimi gospodarskimi poslopji in kozolci, utrdbe Rupnikove linije, razgledišča in številne urejene tematske poti dajejo obiskovalcu dejansko občutek posebne kulturne krajine. To je pristna bivanjska identiteta, ki pomeni edinstveno in primerjalno prednost in je glede na družbo in razmere v katerih živimo, za večino turistov čista eksotika. In na tej turistični identiteti je potrebno graditi.

Zavedati se je potrebno, da morata biti naravna in kulturna dediščina območja oziroma kraja stalnica vsakega ponudbe, da jo konkretno dopolnjujeta in nadgrajujeta. Pravzaprav je osnovni motiv vsakega potovanja doživetje, spoznavanje novega, drugačnega, prvobitnega.

Toda za enkrat se kulturno in naravno dediščino še vse prevečkrat predstavlja ločeno ali le kot nabor možnosti, ne vključuje pa se je v motive prihodov (npr. pohodništvo, kolesarjenje,...). Za intenzivnejši tržni preboj in za večjo prepoznavnost kraja je nujno potrebno celotno, torej naravno in kulturno dediščino, valorizirati in jo bolj intenzivno in inovativno vključiti v ponudbo in oblikovati v integralne turistične produkte, ki se bodo zaradi jasno izoblikovane identitete razlikovali od turističnih produktov konkurenčnih destinacij.

Poleg same obnove kulturne dediščine je za uspešno tržno valorizacijo kulturne dediščine pomembno njeno povezovanje z živo kulturo (prireditvami) v avtentične integralne turistične produkte, ki bodo temeljili na edinstvenih doživetjih, o čemer bo več govora v nadaljevanju dokumenta.

Bistveno je, da pri strategiji razvoja turizma v Žireh izhajamo tudi iz dejstva, da se tako Poljanska dolina, kot tudi občina Žiri, sicer ponašata s privlačno, kot tudi z edinstveno naravno in kulturno dediščino, vendar pa samostojno ne moreta dosežati potrebne tržne privlačnosti oziroma konkurenčnosti, da bi sami po sebi predstavljali motiv za prihod, zlasti ne tujim turistom. Zato je ključnega pomena povezovanje in združitev turističnih potencialov tako na ravni Poljanske doline z Žirmi, celotnega Škofjeloškega območja, z okoliškimi že bolj prepoznavnimi turističnimi kraji na Gorenjskem, saj tako pridobijo tako prvi, kot drugi. Tako lahko večja in močnejša turistična središča (stacionarne destinacije – Bled, Bohinj, Kranjska Gora, Ljubljana,...) pridobijo na privlačnosti v smislu vključevanja naravnih in kulturnih atrakcij sosednjih destinacij v smislu enodnevnih izletov, krožnih poti, kar zanje dolgoročno lahko predstavlja podaljšanje povprečne dobe bivanja, za manjše, manj prepoznavne kraje pa le-to predstavlja pospešen razvoj skozi večji obisk enodnevnih gostov.

4.1. PREDNOSTI IN PRILOŽNOSTI BOGATE NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE (PRIMARNA TURISTIČNA PONUDBA)

Planina deli turistično ponudbo na primarno in na sekundarno. Primarna turistična ponudba obsega tiste dobrine, ki niso proizvod dela ali ki jih človek ne more več proizvajati v enaki kakovosti in z enako uporabno vrednostjo. Primarno turistično ponudbo sestavljata dva dela: naravne in antropogene dobrine. Naravne dobrine so tiste, čigar količina in kakovost sta dani po naravi in to samo na določenem mestu. Teh dobrin človek ne more niti proizvajati na novo niti spreminjati njihove kakovosti (podnebje, gore, jezera, morje, vrelci). Antropogene dobrine so vse tiste dobrine, ki so proizvod človekovega dela, vendar jih je človek naredil v bližnji ali daljni preteklosti in jih danes ni več možno proizvajati z enako uporabno vrednostjo in v enaki kakovosti (kulturni in zgodovinski spomeniki ter znamenitosti).

Ena ključnih in primerjalnih prednosti Poljsanske doline z Žirmi so bogate in dobro ohranjene naravne danosti in bogata kulturna dediščina na podeželju, kar predstavlja dobro osnovo za bolj konkurenčen nastop obravnavanega območja v odnosu do drugih regij oziroma destinacij na območju Gorenjske in širše na območju celotne države.

Da bi dosegli zeleni učinek je potrebno naravno in kulturno dediščino ustrezno valorizirati, jo bolj intenzivno, seveda skladno z načeli sonaravnega razvoja in inovativno vključiti in oblikovati v integralne turistične produkte, ki bodo jasno komunicirali opredeljeno turistično identiteto območja in jo hkrati razlikovali od podobnih turističnih produktov konkurenčnih destinacij.

Poudariti je potrebno tudi to, da je poleg same obnove kulturnih spomenikov za uspešno turistično valorizacijo kulturne dediščine pomembno njihovo povezovanje z živo dediščino (prireditve) v avtentične integralne turistične produkte, ki morajo temeljiti na edinstvenih doživetjih, o čemer bo več govora v naslednjih poglavjih.

Vse bolj iskani so tudi »zeleni« produkti, ki so v celoti prilagojeni željam in pričakovanjem bolj zahtevnega in okoljsko vse bolj ozaveščenega potrošnika.

Naravno in kulturno dediščino se prav tako še vse prevečkrat predstavlja ločeno, kot samostojen produkt, ali kot nabor možnosti, ni pa vključena v druge motive prihodov (npr. pohodniški, kolesarski), kar velja tudi za obravnavano območje. Poleg tega je nujno potrebno nadgraditi doživljajski vidik integralnih turističnih produktov, ki že obstajajo na območju, v edinstvene doživljajske priložnosti.

4.1.1. NARAVNA DEDIŠČINA

Matjaževe kamre

Matjaževe kamre se nahajajo na poti iz Logatca proti Žirem – natančneje med Rovtami in Žirmi. Narava je ustvarila pravi jamski labirint rovov v več etažah, ki je življenjski prostor redkih in zavarovanih jamskih živali ter spada pod paleolitsko postojanko. Arheologi so pri izkopavanju našli sledi neandertalcev, kosti jamskega medveda, bizonov, volkov in jelenov. Domačini so jamo uporabljali predvsem kot zavetišče za kurišča ter kamnito orodje, ki so ga uporabljali v kameni dobi. Najdbe v Sovri, ki je na pol poti med Logatcem in Žirmi, so stare okoli 50.000 let in so do danes najstarejše arheološke najdbe na Gorenjskem.

Izviri z živim srebrom pri Podklancu

Pri Podklancu je več kraških izvirov, ki imajo zaledje v Zavraški planoti. V enem izmed njih se pojavlja samorodno živo srebro, v obliki majhnih kapljic, ki so opazne, če pobrskamo po peščenem dnu. Luskasta zgradba širšega zaledja z lomsko završkim prelomom je del škofjeloško trnovskega pokrova, v katerem leži idrijsko rudišče. Živo srebro se tam pojavlja v karbonsko permskem črnem skrilavem glinavcu (t.i. srebrni skrilavec). Voda, ki prihaja na dan v izvirih je v zaledju verjetno v povezavi s karbonsko permskimi skladi.

Živosrebrni izvir pri Podklancu je edini doslej znani izvir s samorodnim živim srebrom v Sloveniji.

Maršotna jama

Maršotna jama se nahaja na Ledinici pod cerkvijo Sv. Ane, do katere vodi tunel skozi jamo. Tunel in jama sta v času turških napadov domačinom predvsem pomenila zavetišče in varno skrivališče. O jami so poznani tudi različni miti, ki pripovedujejo o "babnici" Maršoti, ki je živela na Ledinici, a je bila vsem domačinom v napoto, zato se je v begu pred njimi preselila v jamo, v njej živela in tudi umrla. Mnogi menijo, da so v jami še dandanes skriti njeni zakladi.

Račevsko ali Smreško jezero

Račevsko ali smreško jezero se nahaja v bližini Žirov, natančneje ob cesti Žiri – Smrečje. Gre za manjše jezero, ki je nastalo v povirju reke Račeve. Jezero je trikotne oblike, dolgo 120 metrov, široko 100 metrov in z največjo izmerjeno globino 5,5 metra. Sicer pa sama gladina vode zelo niha in jezero enkrat na leto presahne.

Od jezera vas vodi pot naprej na hrib Sv. Treh Kraljev, kjer se lahko spočijete od hrupa in mestnega vrveža, ter se pri tem naužijete prelepih pogledov na Žiri in okolico. Čeprav je med manjšimi jezери v Sloveniji, je izjemno zanimivo, zaradi svoje lega ne prehodu iz alpskega v dinarski svet.

Kamnita miza v Ravnah

Kamnita miza je skrita v gozdu na poti iz Žirov proti Ravnam, v Rupi. Gre za posebnost, ki jo je ustvarila narava, ko je položila dve skali eno na drugo tako, da ob pogledu nanju dobimo občutek, kakor da gledamo dejansko mizo. Miza je visoka nekje od 3 do 4 metrov ter 5 metrov široka.

Razgledišča

- Žirk (zlasti od evharističnega križa, do katerega se pride po poti od muzeja)
- Goropeški grič (Pikrej)
- Peskov grič
- Čičev grič
- Kmetija pri Bukovcu (Žirovski vrh)
- Goli vrh
- Vrh Svetih Treh Kraljev (884 m)
- Kendov grič, Opale
- Loncmanova Sivka (Mrzli Vrh)
- Glavni mejnik 38, Mrzli Vrh (pogled proti zahodu)
- Nebeškarjev hrib (Koprivnik, TV pretvornik)
- Korita (s ceste v Ledine, nad domačijo Žnidar)
- Mravljišče (nad domačijo, pri kamnu na koti 867 m)

4.1.2. KULTURNA DEDIŠČINA

Poljanska dolina z Žirmi ponuja bogato kulturno zapuščino preteklosti. Poleg čevljarstva je območju od 19. stoletja dalje dalo pečat tudi čipkarstvo. Poleg kmetijstva sta bili to najpomembnejši dejavnosti, ki sta zaznamovali žirovsko identiteto.

Kar se tiče obrti, je le-ta v Žireh zgodaj zaživela. Že leta 1501 je v listinah omenjen žirovski čevljar. V prejšnjem stoletju so posamezni čevljarji hodili delat in popravljat čevlje po kmetijah, okoli leta 1880 pa so začeli izdelovati čevlje tudi za prodajo. Iz čevljarskih delavnic so se razvile zadruga, iz teh pa sedanja tovarna Alpina. Ženske pa so se pričele ukvarjati s čipkarstvom, katerega začetki tega segajo v leto 1847.

- **Stavbna dediščina**

Cerkev sv. Martina

Ob glavni cesti stoji farna cerkev sv. Martina, ki je bila posvečena 11. novembra leta 1912. Cerkev je zgrajena v neoromanskem slogu, ob njej pa se okoli 60 m visoko dvigata dva zvonika z zvonovi. Prvotna cerkev naj bi stala na tem mestu že v 9 stoletju n.š., vendar ni oprijemljivejših dokazov za to trditev. Edini dokaz je omemba v Freizinškem dokumentu iz leta 1384.

V cerkvi je lepa prižnica s številnimi simboli evangelistov, glavni oltar krasita kipa sv. Štefana in sv. Andreja, poleg tega pa se cerkev ponaša tudi z mogočnimi orglami, ki imajo preko 3000 piščali.

Cerkev sv. Ane na Ledinici

Cerkev sv. Ane na Ledinici ima zelo prijetno lego, saj stoji na vzpetini v zahodnem delu doline in je vidna daleč naokrog. Poleg tega je zaradi bližine Žirov priljubljena točka za sprehajalce.

Cerkev velja za enega izmed redkih "biserov" žirovske arhitekture. Prvič je bila omenjena v urbarju iz leta 1501. Takrat je bila posvečena sv. Ožboltu. V drugi polovici 17. stoletja so jo skoraj v celoti podrli in na novo pozidali v baročni obliki, kasneje pa so jo posvetili sv. Ani.

Cerkev ima pravokotno ladjo in banjast strop. Prostor okrog oltarja je ločen od ostalega dela z močnim slavalokom. Levo in desno v ladji je po ena bočna kapela, oltarjev pa je pet. Glavni je rokokojski in posvečen sv. Ožboltu, oltar na desni Jobu in Janezu Nepomuku, levi oltar v bočnih kapelah sv. Križu, desni pa sv. Florijanu. Glavni oltar je delo Franca Lederwascha iz Stražišča, leta 1864 pa ga je prenovil Štefan Šubic.

V tej cerkvi potekajo maše le občasno – predvsem poročne, zaradi dobre akustičnosti, lepe lege, pa v njej organizirajo koncerte zborovskega petja.

Podružnična cerkev sv. Lenarta na Dobračevi

Blizu glavne ceste, ki vodi skozi Žiri, stoji cerkev sv. Lenarta, poleg žirovske pokopališče.

Prvotno je bila preprosta gotška cerkev, kasneje pa so ji dodali baročni prizvok. Ima tri baročne oltarje. Glavni oltar je posvečen sv. Lenartu, levi stranski sv. Antonu Padovanskemu, desni pa sv. Lovrencu. Glavni oltar ima tabernakelj, ki se vrti na vreteno, kar je pri nas redkost. Cerkev ima še kor in prižnico, ki je delo Štefana Šubica ter Križev pot, delo Ivana Puca iz okrog leta 1900.

Podružnična cerkev sv. Janeza Krstnika na Goropekah

Takoj na začetku vasi Goropeke, stoji cerkev sv. Janeza Krstnika, verjetno iz 15. stoletja. Prvotno je bila gotška, vendar so jo v poznem baroku prezidali. Zlatemu oltarju so dodali podstavek, spremenili strop, Štefan Šubic pa je naredil ob straneh oltarje slikane zastore. Tudi stranska oltarja sta delo istega avtorja. Levi s sv. Uršulo, sv. Marjeto in sv. Ignacijem ter desni s sv. Primožem, sv. Janezom in sv. Pavlom. Na steni so bavarski bakrorezi.

Goropeška cerkev je znana po sliki na zunanji strani, ki jo je naslikal Štefan Šubic leta 1872 in predstavlja sv. Krištofa z Jezusom.

Podružnična cerkev sv. Kancijana na Breznici

Cerkev stoji na Breznici, ki je od Žirov oddaljena slabih 5 km. Zgrajena je v gotškem slogu, vendar prenovljena v pozni baročni dobi. Ima samo en oltar, na katerem je slika na platnu in zadaj kip sv. Kancijana, ki je pozlačen. Levo od njega je kip sv. Simona, na desni pa škofa sv. Brikcija. Na stropu je freska Marijinega vnebovzetja. Njena posebnost je, da ima le lep stekleni lesteneč.

Matevžkova hiša

Ob cesti, ki vodi iz Žirov proti Smrečju stoji zanimiva domačija imenovana Matevžkova domačija. Stanovanjski del hiše je zgrajen iz opeke in je tipični primer popularne arhitekture

zasnove Gorenjske regije. V domačiji je že v vhodni veži moč videti ohranjene oboke ter črno kuhinjo imenovano kamra. V hiši je zelo dobro ohranjen inventar, ki je po večini nastal prosti koncu 19. stoletja. Drugače pa je bila notranjost preurejena za namene počitniške hiše. V Matevžkovi domačiji je bil rojen umetnik Franjo Kopač ter njegov sin, arhitekt Vlasto Kopač, ki je tudi ohranil izvorno podobo domačije.

Stara šola z zbirkami Muzejskega društva

Stara šola spada med najstarejše stavbe v Žireh in še vedno spominja na mogočno loško gospostvo freisinških škofov. Ima bogato zgodovino, saj je služila namenu lovskega dvorca loške gospode, pozneje je bila postojanka, pri kateri so se na svoji poti ustavljali trgovci in njihovi utrujeni konji, od podržavljenja do druge svetovne vojne šola, po vojni pa so bila v njej stanovanja. Poleg Stare šole je bila tudi t.i. Štalarjeva hiša, kjer so imeli v hlevih ponoči gospodje svoje konje na varnem pred tatovi.

Leta 1998 je stavbo močno prizadel potres. Muzejsko društvo je v prizadevanjih za ohranitev stavbe doseglo, da jo je država leta 2005 razglasila za kulturni spomenik.

V njej bo po novem žirovska knjižnica, že zdaj je na ogled zbirka Pozdravljeni ljubitelji utrdb (predstavitev znamenite Rupnikove linije je izhodiščna točka za ogled bližnjih utrdb rapalske mejne linije), v prihodnje pa bo žirovsko muzejsko društvo poskrbelo za še več stalnih (čevljarstvo, zbirka slik domačih umetnikov in razstava o življenju Žirovcev) in občasnih razstav.

Utrdbe Rupnikove linije

Rupnikova linija je sistem utrdb, ki ga je v tridesetih letih 20. stoletja gradila staro jugoslovanska vojska na meji med Kraljevino Jugoslavijo in Kraljevino Italijo. Z Rapalsko pogodbo iz leta 1920 je bila določena meja na črti Peč - Jalovec - Triglav - Vogel - Podbrdo - zahodno od Blegoša - Žiri - Hotedršica - Planina - Snežnik - Reka. Zaključek del so načrtovali za leto 1946/1947, vendar so se ob začetku 2. svetovne vojne, ko se je po kapitulaciji staro jugoslovanska vojska umaknila, dela na še nedokončanih utrdbah takoj prenehala. Obrambna črta Rupnikove linije ni nikoli služila svojemu namenu, utrdbे niso bile nikoli uporabljene v vojaške oz. obrambne namene.

Gradnja Rupnikove linije je sledila po vzoru nekaterih drugih podobnih utrdbenih sistemov drugod po Evropi. Tedanja družba je še vedno verjela, kljub vojnemu tehnološkemu napredku, da bo prihajajoča vojna podobna prejšnji, da bo pozicijska in se bo dogajalo v rovih. In da bi svojim vojakom prihranile trohnenje v blatnih jarkih in izpostavljenost smrtonosnemu ognju strojníc in topov, so skoraj vse evropske države začele graditi mogočne utrdbene sisteme. Rupnikova linija je obrambni sistem jugoslovanske vojske, kot odgovor na že obstoječo rapalsko mejo ali tako imenovani Alpski zid. Oče Rupnikove linije je bil Leon Rupnik, ki se je rodil 11. avgusta 1880 v Lokvah pri Čepovanu.

Značilnost slemenskih utrdb je vhod s hrbtne strani hriba, dolga galerija, dovolj velika za dostop z manjšim vozilom, in nato pravokotna mreža hodnikov in bivalnih prostorov, iz katere vodita dostopa do dveh ali več bojnih blokov.

V letih 2006 in 2007 je v Žireh nastajal skupni projekt čezmejnega sodelovanja med Občino Žiri, Muzejskim društvom Žiri, Turističnim društvom Žiri in Slovenskim narodopisnim inštitutom Urban Jarnik iz Celovca z naslovom Pozdravljeni, ljubitelji utrdb. Cilj projekta je bil predstaviti dediščino nekdanje rapalske meje med kraljevinama Jugoslavijo in Italijo, ki je v obdobju med obema vojnama (1918-1943/1947) potekala po obrobju žirovske kotline. Tu si je še vedno mogoče ogledati ostanke utrjevanja meje, tako na jugoslovanski strani (Rupnikova linija) kot na italijanski strani (Alpski zid), ter nekdanje mejne kamne – **konfine**.

- **Muzeji in galerije**

Muzej Žiri

Muzej pripravlja redne in občasne zbirke v stavbi stare šole. Poleg tega pripravlja tudi nekatere druge kulturne prireditve.

Hiša klekljanih čipk A. Primožič 1888

Zbirka klekljanih čipk A. Primožič je prodajna galerija izdelkov klekljanji čipk in ostalih izdelkov domače in umetnostne obrti. Zbirka razstavljenih čipk A. Primožič obsega klekljane čipke in aplikacije ter vzorce za čipke iz konca 19. in 20. stoletja. V galeriji so naprodaj čipke, replike vzorcev iz arhiva podjetja ali avtorski sodobni vzorci družine Primožič in drugih slovenskih avtorjev. Podjetje je leta 1888 ustanovil Anton Primožič, ki je bil v 1. polovici 20. stoletja eden največjih izdelovalcev čipk in aplikacij na Slovenskem.

Po predhodnem dogovoru gostom nudijo tako predstavitev muzejskih eksponatov, demonstracijo izdelave klekljane čipke, kot tudi demonstracijo čevljarске obrti.

Galerija Pri Bahaču

V sodelovanju s klekljarskim društvom Cvetke iz Žirov si lahko v okrepčevalnici pri Bahaču v dvorani namenjeni za razstave ogledate razstavo čipk »Evropa v čipki«. Poleg tega so za ogled na voljo tudi slike slikarke Marice Trček.

- **Rokodelska dediščina**

Na naravni in kulturni dediščini kraj oz. območje gradi svojo identiteto, na podlagi katere nato lahko oblikuje drugačno, avtohtono turistično ponudbo. Prav zaradi turistične ponudbe, ki temelji na dediščini, lahko Poljanska dolin z Žirmi turistu ponudi nekaj drugačnega, posebnega, žirovskega. Raziskave že nekaj let kažejo, da turisti, ki jih zanima dediščina krajev, ki jih obiskujejo, tam ostajajo dlje časa, izkazujejo spoštljivejši odnos do ljudi in okolja in porabljajo več denarja za nakup storitev in izdelkov.

Klekljarstvo

V drugi polovici 19. stoletja se je v Žireh pričelo klekljati in klekljanje je poleg kmetijstva in čevljarstva postalo pomembne vir dohodka številnim žirovskim družinam. V 20. stoletju so Žiri postale že eden najpomembnejših klekljarskih centrov v Sloveniji. Poleg samega vira zaslužka je imelo klekljarstvo tudi družaben pomen. Danes klekljanje predstavlja zlasti umetniško ustvarjanje. Tradicijo in promocijo žirovske čipke poleg Čipkarske šole Žiri ohranjata še hiša klekljanih čipk A. Primožič in Klekljarsko društvo Cvetke, vsako leto konec aprila in v začetku maja organizira tudi Slovenske klekljarske dneve.

Čevljarstvo

V zadnjih desetletjih 19. stoletja se je na Žirovskem pojavilo in razmahnilo čevljarstvo. Ob klekljanju in kmetijstvu je to postalo temeljna gospodarska dejavnost. Pred prvo svetovno vojno je čevlje izdelovala cela vrsta obrtnikov, mojstrov, pomočnikov in vajencev, ki so se združevali v zadruge, na podlagi katerih je bila leta 1947 ustanovljena Tovarna športnih čevljev Žiri, pozneje preimenovana v Alpino. Le ta je v 60-letnem obstoju postala svetovna blagovna znamka.

4.2. SEKUNDARNA TURISTIČNA PONUDBA

Sekundarna turistična ponudba po Planini zajema tiste turistične dobrine, ki so proizvod dela in jih človek ob drugih nespremenjenih okoliščinah še vedno lahko proizvaja v zahtevani kakovosti in z enako uporabno vrednostjo. Obsega tako proizvodne zmogljivosti kot tudi same proizvode in storitve, ki pridejo na trg in se tam menjajo. Vsebuje tri dele:

- infrastrukturo ali temeljne naprave in objekte, ki jih turist uporablja samo posredno, sicer pa po njih ne povprašuje (komunalna in osnovna prometna ureditev: vodovod, kanalizacija, električna in plinska napeljava, itd.);

- objekte z njihovimi zmogljivostmi, kjer se proizvajajo proizvodi in ponujajo storitve, in po katerih turist neposredno povprašuje, jih kupi ali vzame v najem;

- rezultate proizvodnje v teh obratih, tj. blago ali storitve v različnih dejavnostih, na primer v gostinstvu, agencijah, trgovini, itd. Te proizvode turist kupuje in porabi.

Oba dela turistične ponudbe sta med seboj tesno povezana in soodvisna. Naravne ali kulturne privlačnosti so brez ustrezne infrastrukturne podpore za turiste nezanimive, saj jih slednji s težavo uporabljajo. Brez dobrin sekundarne turistične ponudbe ostanejo le privlačnosti. Po drugi strani pa tudi sekundarna turistična ponudba sama, tj. brez ustrezne prisotnosti naravnih ali kulturnih značilnosti, ne more obstajati, saj bi tako postala sama sebi namen. Potrebna je soodvisnost obeh turističnih ponudb, pri čemer je stopnja te soodvisnosti različna glede na vrsto turizma.

4.2.1. NASTANITVE

Žiri se nahajajo ob cesti, ki Škofjo Loko povezuje z Logatcem, torej Gorenjsko z Notranjsko in nadalje s Primorsko. Glede na dejstvo, da se v zadnjem času na nivoju celotne Slovenije močno poudarjajo stranske poti, bi lahko precej gostov, tudi kolesarjev in motoristov, ki bi se po teh poteh peljejo naprej proti Primorski (Postojnska jama, Škocjanske jame, Obala,...) lahko ustavilo in prenočilo v zelenem okolju Poljanske doline z Žirmi.

Prav tako se je potrebno zavedati, da v celotni občini Žiri ni niti ene turistične kmetije, medtem, ko jih je v sosednji občini Gorenja vas – Poljane, Cerčno, Idrija kar precej.

Po podatkih SURS-a je bilo leta 2010 v celotni občini Žiri 36 ležišč pri treh različnih ponudnikih, in sicer:

- **Gostilna in prenočišča Katernik: 18 ležišč,**
- **Gostišče pri Županu: 8 ležišč,**
- **Gostilna Pr Zet: 10 ležišč.**

Prizadevanja morajo iti v smeri izboljšanja in nadgradnje obstoječe nastanitvene infrastrukture, v širitev novih namestitvenih kapacitet, seveda skupaj z njihovo intenzivno promocijo in trženjem preko Razvojne agencije Sora d.o.o. – turizem in intenzivno preko svetovnega spleta. To se nanaša zlasti na vključitev v številne rezervacijske sisteme, kot tudi na vključevanje v regionalne in nacionalne projekte, namenjene promociji in trženju nastanitvenih kapacitet.

Sočasno z izboljšanjem in širjenjem ponudbe nastanitev, mora biti velik poudarek tudi na razvoju in obnovi ostale športne in turistične infrastrukture, ki bi omogočala večji obisk, dodano vrednost turističnim programom in tako povečevala zadovoljstvo turistov in jih dlje časa zadržala v kraju oziroma v regiji.

4.2.2. ŠPORT

Turizem in šport sta si po svoji funkciji zelo blizu, v svojem bistvu sta sorodna pojava, osnovana na neekonomskih motivih. Dejavni udeleženci v športu in turizmu ne pridobivajo sredstev za svoj obstoj, temveč jih trošijo, da bi zadostili svojim razvedrilnim, zdravstvenim, socialnim in kulturnim potrebam. Velikokrat pravimo, da je šport kulturna izkušnja fizične aktivnosti, turizem pa kulturna izkušnja kraja.

Nekateri turisti se v določen turistični kraj odpravijo prav zaradi njegove športne ponudbe, torej je v tem primeru športna ponudba primarni motiv in glavna privlačnost za prihod, pri drugih pa je pri izbiri turističnega kraja odločilen sam kraj ali področje, športna ponudba pa je le drugotnega pomena. Vendar pa je nenazadnje obema skupinama turistov skupno aktivno sodelovanje v športnih aktivnostih na počitnicah.

V prvem primeru se turist načrtno odloči za aktivne počitnice, ki vključujejo športne aktivnosti in ki zavzemajo večji del njegovega prostega časa. Tak turist se največkrat odpravi v turistični kraj z bolj specializirano športno ponudbo (npr. smučarski center).

Druga možnost, katero lahko prepoznamo tudi v Poljanski dolini z Žirmi pa je, da si turist za kraj svojega oddiha izbere turistični kraj oziroma območje, ki mu ponuja možnosti sodelovanja v več in različnih športnih dejavnostih. Skratka, izbere kraj, kjer je dobro poskrbljeno za ljubitelje kolesarjenja s številnimi različnimi, dobro urejenimi in označenimi kolesarskimi potmi in kjer so na voljo tudi kolesarski zemljevidi z vrinanimi in opisanimi potmi. Lahko se odloči za pohodništvo, ki prav tako zahteva urejene in označene poti ter v najboljšem primeru tudi usposobljene vodiče, ki jih v Žireh prav tako lahko zagotovimo. V tej kategoriji so zelo priljubljena območja, ki nudijo poleg že omenjenega še drugo raznovrstno športno ponudbo: nogometno, teniško, odbojgarsko igrišče, aktivnosti na vodi,...

Več o konkretnih že obstoječih kolesarskih in pohodniških poteh je navedeno v četrtem poglavju dokumenta.

Nordijski center Račeva

Smučarsko skakalni klub Alpina Žiri je športni klub z dolgoletno tradicijo, katerega osnovno poslanstvo je vzgoja mladih tekmovalk in tekmovalcev v vrhunski športnike. Člani kluba dosegajo odmevne uvrstitve, tako v državnem, kot tudi mednarodnem merilu. Starejšim tekmovalcem in tekmovalkam se vsako leto pridružujejo novi, mlajši. Prav vsi s pridnim delom leto za letom napredujejo in najboljši se uvrščajo v državne reprezentance in zastopajo slovenske barve na mednarodnih tekmovanjih. S ciljem zagotoviti ustrezne in konkurenčne pogoje za trening, si je klub v letu 2002 kot prednostno nalogo zadal izgradnjo sodobnega nordijskega centra za vadbo osnovnošolske mladine v zimskem in letnem času. Danes center s sodobno tirno vzpenjačo in novimi plastificiranimi skakalnicami že omogoča kvaliteten trening skokov preko celega leta tako domačim tekmovalcem kot tudi gostujočim skakalcem iz ostalih slovenskih klubov. V zimskem času so na voljo tudi urejene tekaške proge. Z vsemi aktivnostmi se tako ustvarjajo odlični pogoji za nadaljnji razvoj smučarskih skokov na Žirovskem. To nedvomno pomeni dodaten zagon za prihodnje rodove in možnost aktivnega preživljanja prostega časa vsem, ki si to želijo.

Želja Smučarsko skakalnega kluba Alpina Žiri je vsekakor ta, da bi Center preko celega leta nudil dodatno športno in turistično ponudbo tako domačinom, kot obiskovalcem. Poleg že omenjenih tekaških poti v zimskem času in športnih dni otrok v pomladnih mesecih, želijo urediti tudi sankiško progo po gozdu v neposredni bližini, o čemer so se že pogovarjali z lastnikom zemljišča, ki je načeloma dal zeleno luč. Dejansko v tem primeru ne gre za neko veliko finančno obremenitev, pač pa bolj za možnost medsebojnega sodelovanja in povezovanja, ki je ne gre zanemariti.

Športno rekreacijski center Pristan

Športno rekreacijski center Pristan se nahaja na idiličnem kraju v zaselku Selo. V športno rekreacijskem centru so gostom na voljo teniška igrišča, igrišče za odbojko, čolnarna, kjer nudijo izposojlo kanujev za vožnjo po reki Sori in pa prostor za piknik. Omeniti je potrebno dejstvo, da je bilo tu že predvojno kopališče z gostilno in z zunanjim bazenom, nudili pa so tudi možnost prenočevanja.

Pustotnk

V Žireh se ob reki Sori, v mirnem, zelenem okolju na lokaciji Pustotnk nudijo veliki potenciali za šport in rekreacijo v naravi, kot tudi za ureditev naravnega kopališča, parkirišča za avtodome in manjšega kampa.

V okviru projekta Slow turizem se je na omenjeni lokaciji že izvedlo nekatere aktivnosti, in sicer so se postavila igrala za otroke, uredil se je prostor za piknik in deloma že uredila dostopna pot in okolica ter sanacija odlagališča smeti.

Glede na dejstvo, da je lokacija Pustotnk več kot odlična, saj se nahaja ob glavni povezovalni cesti proti Logatcu, kjer je zlasti ob koncih tedna tudi ogromno motoristov, je razmišljanje o ureditvi avtokampa in/ali postajališča za avtodome tu neizbežno. Seveda bi bilo najprej, s strani Občine Žiri, potrebno zagotoviti osnovno infrastrukturo, torej popolnoma sanirati smetišče in ga ozeleniti, urediti brežino Sore, da bi bila le ta očiščena in lažje dostopna za kopalce, urediti dovoz do zemljišča z glavne ceste, urediti glavne komunalne zadeve (vodo, sanitarije), skratka zemljišče urediti tako daleč, da bi bilo privlačno za potencialne zasebne investitorje v kamp oziroma v parkirišča za avtodome s spremljevalno ponudbo.

Glede na dejstvo, da v Poljanski dolini z Žirmi veliko stavimo na neokrnjeno, zeleno naravo, je potrebno poudariti, da bi bila možnost kopanja v bližnji Sori, ki je bila tekom letošnjega poletja za kopanje primerna, velik plus za morebitni kamp, saj vemo, da turistom, ki v naše kraje prihajajo, poleg kulturne dediščine veliko pomeni ravno neokrnjena narava.

4.2.3. PRIREDITVE V ŽIREH

Za Žiri so značilne manjše kulturne prireditve z nastopi domačih glasbenih skupin, občasni literarni večeri in umetniške razstave. Obstaja kar nekaj prireditev katerih vsebina v glavnem sledi domačemu povpraševanju oziroma običajem in navadam, nobena od njih pa ne predstavlja motiva za prihod turistov iz tujine.

Kulturne in etnološke prireditve so pestre, vendar so v mnogih primerih organizirane s strani društev in zato njihova kvaliteta ponavadi ne dosega povpraševanjem sodobnega turista.

Naziv prireditve	Kraj prireditve	Čas prireditve
Slovenski klekljarski dnevi	Žiri	april - maj
Maštikl fest	Žiri	maj
Kresni večer na Ledinici	Žiri	junij
Moto zbor	Žiri	junij
Žirovska noč	Žiri	junij
Vikend športa in zabave	Žiri	julij
Žirovski kolesarski krog	Žiri	avgust
Pohod ob Rapalski meji	Žiri	september
Markov tek na Javorč	Žiri	september
Planinski pohod okrog Žirov	Žiri	oktober
Žegnanje konj na Štefanovo	Žiri	december
Koncert v bunkerju Rupnikove linije	Žiri	december
Tržnica kmetijskih izdelkov	Žiri	mesečno

Tabela 2: Pomembnejše prireditve v Žireh

Vir: Občina Žiri, Turizem Škofja Loka.

5. OBSTOJEČI TURISTIČNI PRODUKTI V POLJANSKI DOLINI Z ŽIRMI

Turistični produkt je sestavljen iz številnih delov, storitev, ki so povezane z bivanjem, rekreacijo, sprostitvijo, zabavo, transportom in podobno. Prav zato prihaja v ospredje harmonična kakovost in povezanost vseh storitev v kraju oziroma na območju, ne le kakovost storitev na ravni posameznega ponudnika.

Novi turistični produkti se morajo nujno ujemati s krovnim imidžem destinacije, ga dopolnjevati in nadgrajevati že obstoječo turistično ponudbo. Ko se bomo v nadaljevanju dokumenta pričeli ukvarjati z novimi integralnimi turističnimi produkti (ITP-ji), se bomo srečevali z nizom storitev in atrakcij, ki jih bo potrebno med seboj povezati, organizirati in izpeljati tako, da bo produkt dostopen gostu, ki bo odšel zadovoljen. Potrebno se je izogniti le naštevanju naravnih in kulturnih danosti območja in dodati doživljajski vidik in tako destinacijo narediti bolj vabljivo in otipljivo.

Pri pripravi novih oziroma pri izboljšanju obstoječih integralnih turističnih produktov je potrebno slediti naslednjim ciljem:

- **povečanje obsega turizma z razvojem celotne turistične destinacije na podlagi ustvarjanja višje stopnje dodane vrednosti turističnih produktov,**
- **izboljšanje privlačnosti in konkurenčnosti obstoječih turističnih produktov (kakovost, promocijo, dostopnost informacij),**
- **oblikovanje integralnih turističnih produktov v smislu nudenja celostnega in zaokroženega doživetja, ki lahko ciljnemu turistu ponudi pričakovane koristi, ga motivira za prihod in ustvarja dodano vrednost za ponudnika in destinacijo.**

Zavedati se je potrebno tudi osnovnih značilnosti sodobnega povpraševanja turistov, pri čemer je najbolj cenjena drugačnost, pristnost in naravnost, ki jo v splošnem ogrožata globalizem in nesonaravni razvoj. V ospredje stopa tudi zdrav način življenja, kar se kaže v tem, da turisti počitnikujejo večkrat za krajše obdobje. Sodobni turisti so tudi bolj spontani, kar pomeni, da se sami svobodno, brez obveznosti odločajo za potovanja ter iščejo nova izkustva na ravni širšega območja, ne le v enem kraju. Tu zopet stopa v ospredje povezovanje sosednjih območij oz. destinacij.

Oblikovanje integralnih turističnih produktov je torej eden izmed ključnih ciljev regionalnega povezovanja, kar je tudi skladno z Regionalnim razvojnim programom Gorenjske 2007 – 2013 na področju prioritete turizem.

5.1. TEMATSKE POTI NA LOŠKEM

V letu 2004 so bile v sodelovanju takratne LTO Blegoš, UE Škofja Loka, društev in ponudnikov na terenu oblikovane pohodniške tematske poti na Loškem – S pohodniško palico po Škofjeloških hribih. Zaživelo je 22 pot, izdelana je bila karta z vrisom poti na eni strani in opisi ter ponudbo na drugi strani v štirih jezikih.

Na Škofjeloškem območju obstajajo sledeče pohodniške tematske poti: Flisova pot, Pot na Planico in Križno goro, Pot na Lubnik, Hrastnica z okoliškimi hribi, Gozdna učna pot Visoko, Valentinova pot, Lovska pot, Pešpot Javorje – Žetina – Javorje, Pot na Bukov vrh, Čebelarska pot mimo sv. Urbana, Pot na Blegoš s Hotavelj, Pot na Slajko in Ermanovec, Pot v Zalo, Pot ob Rapalski meji, Po sledeh Rupnikove linije, Oglarska pot sv. Mohorja, Lovska pot na Miklavško goro, Pot dražgoških spominov, Pot preko Martinj vrha, Obisk največje slovenske vasi, Pot stavbne dediščine v Sorici in ogled slapu Šprucar, Loška planinska pot.

5.1.1. POT OB RAPALSKI MEJI

Pot se prične v Žireh, pri farni cerkvi sv. Martina, ki je s svojima visokima zvonikoma vidna že od daleč. Pelje preko mostu in po kolovozni poti po levem bregu Sore pod vznožjem Žirka proti Ledinici oz. do tamkajšnje cerkve sv. Ane. Menda prebiva v Žirku žirovski zmaj Lintvern, ki vsako jutro pije vodo iz podzemeljskega jezera in čaka, da bo potres naredil odprtino, skozi katero bo prišel na svetlo in požrl najlepšo deklico. Tako se bo maščeval nad tistimi, ki so ga priklenili v podzemlje. To zagotovo niso bili romarji, ki so svoj čas pogosto hodili k sv. Ani. Danes je cerkev večinoma zaprta, bogoslužja se opravljajo le na god cerkvenih zavetnikov – sv. Ane in sv. Florjana. Na kresni večer pa se že nekaj let v cerkvi prirejajo koncerti renesančne, baročne in druge stare glasbe.

Pot se nadaljuje za cerkvijo in nato po stezi, ki vodi v gozd ter se pričinja počasi vzpenjati. Markirana steza zavije na greben in poteka po njem praktično do vrha. Pod vrhom planotaste uravnave Mrzli vrh pot pripelje na plano in nato preko pašnika na vrh Mrzlega vrha. Ob lepem vremenu je razgled čudovit – od Snežnika, Javornikov, Cerkljanskega hribovja do Julijskih in Kamniških Alp.

Za povratek v dolino vodi pot ob nekdanji Rapalski meji, saj je od leta 1920 do 1941 tu potekala meja med Italijo in Jugoslavijo, o čemer pričajo tudi ohranjeni mejni kamni ali konfini, kot jih z italijansko besedo še vedno imenujejo domačini. Dogovor o meji je bil sklenjen 12.11. 1920 v Rapalu s t.i. Rapalsko pogodbo, po kateri je Italiji pripadel velik del s Slovenci poseljenega ozemlja. Vsak konfin ima na širši stranici napisani kratici držav, ki ju je razmejeval so sta I – Italija in J – Jugoslavija ter letnico 1920 ter na ožjih stranicah številsko odseka in pod črto zaporedno rimsko številko znotraj odseka. Na vrhu kamna je na tistih, boljše ohranjenih, možno opaziti puščico, ki kaže proti sever in še dve črti, ki kažeta v smeri sosednjih dveh mejnih kamnov. Vmes so na določeni razdalji postavljeni tudi večji t.i. glavni mejni kamni (visoki okrog enega metra), ki so razmejevali posamezne odseke meje. Na poti od Mrzlega vrha proti Žirem je bil postavljen le eden in sicer SV od vasi Breznica, kjer stoji še danes. Ljudje v vasi vedo povedati marsikakšno zgodbo iz tistih časov – najbolj zanimive so kontrabantske, ki govore o domiselnih načinih tihotapljenja tistega blaga, ki se ga v sosednji državi ni dobilo in je imelo zato višjo ceno.

V Brezovici je zanimiva in lepo prenovljena cerkvica sv. Kancijana. Sledi le še spust po poti ob stari meji v najstarejši del Žirov, imenovan Tabor, na izhodišče poti.

Pohod po poti traja 3 – 4 ure, višinska razlika znaša 530 m.

5.1.2. PO SLEDEH RUPNIKOVE LINIJE

Po koncu 1. Sv. Vojne je po Rapalski pogodbi velik del Zahodne Slovenije pripadel Kraljevini Italiji. Meja je potekala po črti Peč – Triglav – Vogel – Podbrdo – Žiri – Hotedrščica in naprej proti Reki. Staro-jugoslovanska vojska je zato v 30ih letih 20.stol. pričela vzporedno z novo mejo graditi sistem utrdb, ki naj bi varovale in omogočale opazovanje nasprotne strani. Za poveljnika je bil določen general Leon Rupnik, po katerem je linija tudi dobila ime. Sistem ni bil nikoli dograjen in utrdbe niso nikoli služile svojemu namenu, saj se je prej pričela 2. sv. vojna, ki je prinesla nov način bojevanja. Celotna pot je razdeljena na 3 etape, ki so podrobneje opisane v zgibanki Po sledih Rupnikove linije. Ob poti je v posameznih utrdbah nameščenih šest žigov, s katerimi na zgibanki potrdite, da ste prehodili celotno pot.

Prva etapa poteka od Žirov po obrobju Račevske doline, nato po grebenu Žirovskega vrha in se spušča v Gorenjo vas. Med pohodniki je zelo priljubljena, posebno del od Smrečja do Hrastovega griča, saj sta tu postavljeni dve slemenski utrdbi, ki zaradi velikosti presenetita praktično vsakogar. Večina poti poteka vzporedno ali identično s kolesarsko potjo, tako da je med bunkerji možna tudi vožnja s kolesom. Druga etapa se z Gorenje vasi dviga na Blegoš, kjer je gostota bunkerjev največja. Pot se spusti v Selško dolino in etapa se zaključi na Zalem logu. Zadnja, tretja etapa, se prične na Zalem Logu in se strmo dviga v pobočje Ratitovca. Na grebenu postane pot bolj zložna in se polagoma spusti do Soriške planine.

Pohod po celotni tematski poti traja do 3 dni, višinska razlika znaša od 402 do 1667 m.

5.2. KOLESARSKES POTI NA LOŠKEM

Loška kolesarska pot je nad 300 km dolga in na 12 etap razdeljena kolesarska transverzala, ki poteka po Škofjeloškem območju in je bila vzpostavljena v letu 2002 v sodelovanju takratne LTO Blegoš in UE Škofja Loka. Pot je prav tako predstavljena na karti in opremljena na terenu, letno jo obiše precej obiskovalcev, med katerimi so tako domačini, kot tudi turisti. Ob poti je precej turističnih ponudnikov, tako, da je mogoče načrtovati tudi večdnevno kolesarjenje.

Na Škofjeloškem obstajajo sledeče kolesarske poti: Sv. Ožbolt nad Škofjo Loko, Po stari blegoški cesti, V Vinharje, Žirovski krog – vzhodni del, Žirovski krog – zahodni del, Na Cerkljanski vrh, Ermanovec in Slajko, Blegoš vabi, V Davčo k Davčarjem, Po sončnih pobočjih Ratitovca, Skok v Dražgoše, Golica, Lenart, Luša, Čepulje, Križna gora, V zavetju Lubnika.

5.2.1. ŽIROVSKI KROG – VZHODNI DEL

Iz Gorenje vasi pot pelje mimo cerkve sv. Janeza Krstnika proti Lajšam in se nadaljuje navzgor na greben Žirovskega vrha, do lovske kočje na Javorču. Tu se priključi t.i. Žirovskemu krogu, to je krožna kolesarska pot okrog Žirov. Pot se nadaljuje po grebenu do Smrečja, kjer zavije proti Vrhju Sv. Treh Kraljev. Tukaj navdušuje prekrasen razgled, ki se od tod razprostira ob lepem vremenu. Zanj vedo tudi številni kolesarji, ki prihajajo iz Logaške smeri in se ustavljajo v bližnji planinski koči oz. kolesarijo do kmetije Petrač, saj na tem delu poteka tudi trasa Logaške kolesarske transverzale. Kolesarska trasa se vrača po levem bregu doline Račeve proti Goropekam in Žirem. Sledi še vožnja po glavni cesti do izhodišča. Zanimivosti, znamenitosti in posebnosti Žirovskega kroga in bližnje okolice so podrobneje predstavljene v brošuri, ki jo dobite na TIT v Žireh.

Tehnične značilnosti poti: start: Gorenja vas, razdalja: 43 km, trajanje: 3 ure, višinska razlika 518 m.

5.2.2. ŽIROVSKI KROG – ZAHODNI DEL

Iz Žirov se pot nadaljuje po dolini Sovre v smeri proti Logatcu, nato zavije v dolino reke Žirovnice do Peka, kjer je opazna manjša žaga za razrez hlodovine. Po stari italijanski vojaški cesti se pot vzpenja na rahlo valovit svet Gornjega Vrsnika do Govejka. Krajšemu vzponu sledi spust do kmetije Srnjak. Pot se nadaljuje do Ledinskih Krnic, kjer zavije desno proti Koritom. Od tam se pričinja daljši vzpon po grebenu. Priporoča se spust mimo Možine in Mrzlega vrha v Jarčjo dolino in na Selo, tako kot poteka Žirovski kolesarski krog. Kolesarjenje se lahko podaljša do Sovodnja, od koder se je možno vrniti v Žiri po glavni cesti mimo Trebije.

Tehnične značilnosti poti: start: Žiri, razdalja: 29 km, trajanja: 2,5 ure, višinska razlika 482 m.

5.3. EMINA ROMARSKA POT

Projekt »Emina romarska pot« jemlje za osnovo verski oz. romarski turizem na Koroškem in v Sloveniji. Vezan je na kraje, ki so kakorkoli povezani s sv. Emo oz. so bili ali so še vedno romarski kraji. Poleg tega vključuje kulturno-zgodovinsko, etnološko in naravno dediščino krajev ter ostalo turistično ponudbo. Takratna Lokalna turistična organizacija Blegoš je projektu pristopila že kot partner pri kreiranju projekta na avstrijski strani. Zadolžena je za oblikovanje poti na Škofjeloškem, koordinacijo turistično-gostinske ponudbe, izobraževanje turističnih vodnikov, pomoč pri turističnem marketingu, nadzor nad celovitim izvajanjem projekta, delovanje v odborih projekta in strokovno-tehnično pomoč. Na Gorenjskem spada pod okrilje tega projekta predvsem Škofjeloško območje (Poljanska dolina, Škofja Loka in Selška dolina) ter širša okolica Kranja in Bohinja.

5.4. IZLETI

Paketi izletov po Loškem so bili izdelani z namenom povečanega trženja turistične ponudbe. Takratna LTO Blegoš je izdelala različne pakete, ki jih promovira in trži. Izlete vsako leto dopolnjujemo z aktualno ponudbo, prireditvami in animatorji ter jih prilagajamo željam posameznih skupin. Organizirana sta bila 2 tečaja za vodenje skupin po Škofjeloškem območju, v letu 2012 pa se v okviru projekta Leader planira ponovno izobraževanje turističnih vodnikov po celotnem Škofjeloškem območju.

5.4.1. ZELENI RAZGLEDI V OBJEMU STOLETIJ DOMAČNOSTI – »SONARAVNI RAZVOJ TURIZMA«

V nadaljevanju je naveden povzetek programa, oblikovanega v sklopu projekta Sonaravni razvoj turizma. V programu je izpostavljen pomen Rupnikove linije in Rapalske meje, katero obiskovalec lahko spozna v Muzeju v Žireh. Zgodovinsko je poudarek dan na srednjeveško Škofjo Loko in na Tavčarjevo domačijo na Visokem. V celotnem programu je izpostavljena naravna in kulturna krajina, kot neka edinstvena prednost v primerjavi s sosednjimi turističnimi območji.

Turisti se iz Škofje Loke odpeljejo na Visoko, k Tavčarjevemu dvorcu, kjer jim vodnik predstavi življenje Ivana Tavčarja, ki je pokopan v grobnici na Visokem. Vodnik jim predstavi tudi zgodovinsko ozadje dvorca, ki je zaradi izjemne arhitekture, pričevalnosti o nekdanjem načinu življenja in naravnih lepot, razglašen za kulturni spomenik državnega pomena.

Sledi vožnja proti Gorenja vasi, kjer si turisti ogledajo sirarno, nato pa se odpeljejo na Žirovski vrh. Tukaj turistom priporočamo najprej ogled še vedno delujočega vodnega mlina na kamne v Karlovcu, kjer si lahko ogledajo tudi žago in poskusijo hišne dobrote iz domače moke. Pot pelje naprej do utrd Rupnikove linije na Hrastovem griču ali na Golem vrhu, kjer jih spremljajo čudoviti razgledi. Vodnik turistom ob ogledu podzemne utrdbe predstavi namen in obsežnost gradnje utrd in spremembe načina življenja ki so se takrat dogajale pri lokalnem prebivalstvu.

Za zaključek se skupina ustavi še na eni izmed domačij, kje turisti poskusijo domače žganje in suho sadje. Možnost tudi nakupa izdelkov.

Atraksije: *Tavčarjev dvorec na Visokem, utrdbe Rupnikove linije na Žirovskem vrhu, Muzej Žiri, Galerija klekljane čipke, Marmor Hotavljje, kamnita miza, turistične kmetije s tradicijo.*

5.5. BLAGOVNA ZNAMKA BABICA JERCA IN DEDEK JAKA – NARAVNI IZDELKI IZ ŠKOFJELOŠKIH HRIBOV

Pod okriljem Razvojne agencije Sora sta se oblikovali skupni blagovni znamki Babica Jerca in Dedek Jaka – Naravni izdelki iz škofjeloških hribov, ki označujeta kontrolirano poreklo izdelkov iz območja občin Gorenja vas - Poljane, Škofja Loka, Železniki in Žiri. Izdelki nastajajo pod skrbnimi rokami gospodinj in gospodarjev na Škofjeloškem v okviru ekološke pridelave, različnih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in domače ter umetnostne obrti. Pripravljeni so po tradicionalnih receptih in iz surovin iz škofjeloškega območja.

Namen združevanja izdelkov pod blagovnim znamkama je zagotoviti razpoznavnost visoko kvalitetnih, naravnih izdelkov iz škofjeloškega območja na trgu in s tem posredno tudi promocijo območja.

Blagovni znamki sestavljajo naslednji sklopi izdelkov, ki so na voljo v osnovni oziroma darilni embalaži:

- pekovski izdelki (piškoti, potice, kruh, žemlje, štručke, zavitki, pite, flancati, krofi, buhteljni),
- domači jušni rezanci,

- domača jajca,
- mlečni izdelki (siri, skute, surovo maslo, kislina in sladka smetana),
- izdelki iz sadja (domača žganja, likerji, deserti, medica, suho sadje, marmelade),
- sadje in zelenjava,
- različne vrste medu in medeni kruhki,
- klekljana čipka, aplikacije s čipko in voščilnice z motivom čipk,
- izdelki iz lesa (kleklji, lesene posode, skodele, krožniki, šatulje, lesene igre – kocka za bistré glave, Šurkov skedenj, Pajkova mreža),
- volna in ročno pleteni izdelki iz domače volne.

Organizirani so tudi ogledi kmetij z registriranimi dopolnilnimi dejavnostmi, ki izdelujejo in ponujajo omenjene izdelke blagovnih znamk in delavnice za vse, ki bi želeli pričeti s tako dejavnostjo ter institucije, ki se ukvarjajo z razvojem podeželja.

6. OPREDELITEV POTENCIALNIH INTEGRALNIH TURISTIČNIH PRODUKTOV ZA POSPEŠEN RAZVOJ POLJANSKE DOLINE Z ŽIRMI

Planina razlikuje dve obliki turističnega proizvoda:

- **parcialni ali delni turistični proizvod** je proizvod enega samega proizvajalca, na primer posamezne turistične, gostinske, prometne ali trgovinske organizacije. Proizvod se pojavi na trgu, kjer dobi pod vplivom povpraševanja in ponudbe svojo ceno. Sem prištevamo prenočitev v hotelu, razglednice, ogled muzeja, obisk športne prireditve, itd.
- **integralni ali celotni turistični proizvod** je sestavljen iz večjega števila delnih proizvodov; to je proizvod, kot ga vidi potrošnik. Z njegovega stališča je turistični proizvod celota številnih in različnih storitev ali dobrin, ki jih uporablja v času od zapustitve stalnega bivališča do povratka vanj.

6.1. POHODNIŠTVO

Pohodništvo velja za enega najprepoznavnejših turističnih produktov na Gorenjskem, kjer obstaja veliko različnih pohodniških poti, od kratkih izletniških, do zahtevnih večdnevni tur. Poskrbljeno je tako za družine, kondicijsko slabše pripravljene pohodnike – sprehajalce, kot tudi za zelo aktivne športnike. Pohodništvo je precej razvito tudi na Škofjeloškem, ima dobro razvito mrežo planinskih koč in označenih planinskih poti, manjka pa celovit pristop k oblikovanju turističnega produkta, ki bi poti med seboj povezoval, klasificiral in promoviral. Poti bi morale postati tudi vodene tako, da bi spodbujale potrošnjo, saj dolgoročno cilj ne sme biti ta, da bomo imeli veliko število obiskovalcev v naravnem okolju, katerih potrošnja bo še vedno nizka. Celoviti produkt mora imeti ta cilj, da oblikuje višjo stopnjo dodane vrednosti in tako omogoči njegovo finančno uspešnost.

6.2. KOLESARJENJE

Območje Poljanske doline z Žirmi je zaradi razgibanosti, naravnega okolja ter že zgrajene infrastrukture zelo primerno za razvoj kolesarjenja, tako rekreativnega, športnega, gorskega, popotniškega, kot tudi turističnega in družinskega. Vendar pa se je potrebno zavedati, da je obstoječa infrastruktura pomanjkljiva, saj vse razpoložljive poti niso enotno označene, predvsem pa ponudba ob poteh ni celovita, saj manjkajo gostinski in prenočitveni objekti, pa tudi možnosti vodenega kolesarjenja za goste za enkrat ni. Glede na dejstvo, da je kolesarjenje tudi eden izmed od osrednjih slovenskih produktov, bo razvoj kolesarjenja na območju potrebno usmeriti integralno, seveda na naravni osnovi, ki je na območju izrazita prednost. Kolesarske poti morajo voditi mimo naravnih in kulturnih znamenitosti oz. opozoriti na njihovo bližino, smiselno bi bilo določiti tudi počivališča in vzpodbuditi lokalne ponudnike, da se prilagodijo kolesarjem s ponudbo in infrastrukturo. Poudarek pri razvoju produkta kolesarjenja naj bo na »naravnih« kolesarskih poteh v zdravem okolju, ki gosta neprisljano vodijo do točk (krajev, znamenitosti, gostišč) kjer turist lahko nekaj potroši za osnovne ali dopolnilne storitve, za ogled, doživetja, degustacije in podobno.

Segment aktivnega turizma (pohodništvo, kolesarjenje) zajema aktivno populacijo, katere bistveni motiv je gibanje v naravi, zato je tudi težje doseči povečanje potrošnje. Pogoji za razvoj aktivnega turizma so, kot že rečeno, urejene, označene ter vzdrževane pohodniške, kolesarske in druge tematske poti z vključeno turistično ponudbo, nujno za obstoj tovrstnega turizma. Potrebne naložbe za razvoj poletnih aktivnosti so neprimerno manjše kot v primeru razvoja in nadgradnje infrastrukture za zimske športe.

Ključne strateške usmeritve so:

- **povezovanje storitev in ponudbe športa ter rekreacije v izviren turistični produkt aktivnega turizma z vključitvijo lokalnih posebnosti območja,**

- oblikovanje novih, inovativnih produktov (adrenalinski park,...),
- navezava obstoječih in zgoraj omenjenih poti na sosednja turistična območja in širše na Gorenjsko raven.

6.3. DOGODKI, PRIREDITVE

Govori se o dogodkih in prireditvah, ki so same po sebi motiv prihoda, lahko pa omenjeni produkt predstavlja tudi pomembno dopolnilno ponudbo ostalim motivom prihoda. Razvoj produkta bi moral iti v smeri izbora avtentičnih prireditev, ki so povezane z načinom življenja krajev v Poljanski dolini z Žirmi in sedanje ustvarjalnosti. Poudariti je potrebno, da so primerne predvsem prireditve, ki niso povezane z nujnostjo poznavanja slovenskega jezika in ki imajo za cilj tudi aktivno vključevanje obiskovalcev, ki tako niso le gledalci, pač pa aktivni udeleženci (npr. učenje klekljanja). Poudarek pri obravnavanem produktu naj bo zlasti na vsebini, ki naj bi bila povezana z življenjem v kraju in bi podpirala razvoj v 4. poglavju opredeljene turistične identitete kraja.

Ključne strateške usmeritve so:

- nadgradnja, strokovna organizacija in večja promocija obstoječih prireditev,
- stalnost prireditev, določene po vnaprej določenem koledarju, ki bi omogočal njihovo trženje,
- avtentičnost prireditev.

6.4. TURIZEM NA PODEŽELJU, EKOTURIZEM IN NARAVA

V Sloveniji je zaradi tradicionalnega življenja na podeželju, razvitih običajev in navad, povezanosti z mesti, aktivnosti prebivalstva, zavedanja zdravega načina življenja in pomena oddiha v naravi, podeželski turizem v vzponu. Tudi Škofjeloško območje ponuja poleg naravnih lepot in kulturnih znamenitosti tudi tradicionalna znanja ljudi, ki živijo v povezavi z naravo. Poleg primarne kmetijske dejavnosti se številni ukvarjajo še dopolnilnimi dejavnostmi (namestitvene kapacitete, domača hrana, predelava sadja, čebelarstvo, izdelki in pridelki s kmetij, otroške delavnice na kmetijah in naravoslovni tabori). Na podlagi povečanega ozaveščanja prebivalstva o zdravem načinu preživljanja prostega časa v naravi, je pričakovati povečan interes za tovrstne produkte in dejavnosti. Pri nas turizem na podeželju povezujemo še s pohodništvom, jahanjem, planinarjenjem, kolesarjenjem, tekom, smučanjem, ogledom naravnih in kulturnih znamenitosti, pikniki v naravi in s številnimi drugimi aktivnostmi. V Poljanski dolini z Žirmi je potrebno izpostaviti doživetja na podeželju, povezana z aktivnim odkrivanjem (pohodništvo, kolesarjenje,...) idilične narave Škofjeloškega hribovja ter okušanjem kulinarčnih dobrot.

Ključne strateške usmeritve so:

- Vzpostavitev (dodatne) ponudbe na novih turističnih kmetijah (bivanje, konjenišvo, vodene pohodniške in kolesarske ture, sodelovanje pri kmečkih opravilih, nabiranje zelišč,...),
- povečano in povezano trženje produktov s kmetij,
- specializacija turističnih kmetij v organizacijo naravoslovnih taborov,
- večji poudarek na vključevanju zdrave in uravnotežene – bio prehrane in pridelkov,
- oblikovanje in trženje poti npr. »Pot domačih dobrot«.

Vir: Strategija trženja slovenskega turizma (2007 – 2011).

7. SWOT ANALIZA - ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI

SWOT analizo oblikujemo na način, da pri **prednostih** ugotavljamo, kakšen je njihov prispevek k uspešnosti turizma v Poljanski dolini z Žirmi in iščemo načine, da jih nato pri oblikovanju razvojnega in trženjskega koncepta izkoristimo, okrepimo (ter se vprašamo, kaj moramo za to storiti in kakšne težave se pri tem pojavljajo).

Pri **slabostih** ugotavljamo njihove učinke na turizem ter iščemo načine za njihovo odpravo oziroma omilitev, v določeni meri tudi spremembo v prednost.

Pri **priložnostih in nevarnostih** pa soočamo verjetnost njihovega nastanka z močjo vpliva na turizem regije ter tako določamo pomembnost, pri čemer si prizadevamo priložnosti izkoristiti in se nevarnostim izogniti.

PREDNOSTI	SLABOSTI
<p>- Ugodna geostrateška in transportna lega (bližina večjih turističnih in urbanih središč, bližina glavne prometne slovenske poti, bližina Primorske, prestolnice,...),</p> <p>- dobra dostopnost (tako s Primorske kot z Gorenjske strani, dostopnost do naravnih in kulturnih atrakcij)</p> <p>- bližina osrednjega mednarodnega letališča Jožeta Pučnika Ljubljana (na nivoju Gorenjske možnost povečanega obiska avio gostov)</p> <p>- ohranjene naravne danosti (predalpsko hribovje, dolinski svet ob Sori, čisti zrak in čista voda, kot pomembni vrednosti in kvaliteti)</p> <p>- ohranjena kulturna in etnološka dediščina (možnost njenega odkrivanja skozi produkt kolesarjenje, pohodništvo, aktivnosti na vodi, kar je možno zagotoviti z doživljajsko oblikovanimi paketi)</p> <p>- precej tradicionalnih prireditev (potrebno razvijati v smeri da neka močna tradicionalna prireditev predstavlja motiv za prihod)</p> <p>- obstoječa športna infrastruktura (izkoristiti za razvoj športnega turizma)</p> <p>- obstoječi turistični produkti (razviti do neke mere, vendar zahtevajo nadgradnjo, dopolnitve, da postanejo integralni, inovativni)</p> <p>- obilica izletniških možnosti</p> <p>- različni segmenti gostov (pohodniki, kolesarji,..., okrepiti bo potrebno ustrezne produkte in trženjske kanale do posameznih segmentov gostov, bolj usmerjena promocija po produktih)</p> <p>- vključenost v Lokalno turistično organizacijo – Turizem Škofja Loka (boljša prepoznavnost občine, lažje nastopanje na trgu,...)</p> <p>- vključenost v Regionalno destinacijsko organizacijo (nastopanje na regionalni ravni)</p>	<p>- Razdrobljena in nepovezana ponudba (ni povezana v integralne turistične produkte)</p> <p>- premajhna prepoznavnost regije – Škofjeloško območje, kot turistične destinacije (potrebna velika sredstva za promocijo in izgradnjo turistične identitete, nujno sodelovanje javnega in zasebnega sektorja),</p> <p>- ni oblikovane jasne identitete kraja (nujna nadgradnja vsebin projekta Sonaravni razvoj turizma)</p> <p>- prepočasno odzivanje območja na procese povezovanja (nujna aktivna vključenost v Regionalno destinacijsko organizacijo)</p> <p>- premalo inovativna ponudba (ni presežkov, potrebno delati na inovativnosti)</p> <p>- pomanjkanje namestitvenih kapacitet in neustrezna kakovost obstoječih namestitvenih kapacitet (pomoč pri iskanju ustreznih virov za preново oz. širitev manjših ponudnikov in spodbujanje k odprtju kampa, mladinskega prenočišča,...)</p> <p>- nizka povprečna zasedenost prenočišč (pomoč pri trženju s strani RAS-turizem, izobraževanje ponudnikov, vključevanje v spletne rezervacijske sisteme, projekte STO-ja)</p> <p>- veliko neregistriranih gostov in nočitev (problem pridobivanja statističnih podatkov, izpad dohodka od turistične takse)</p> <p>- veliko izletniškega turizma (ki pa ni valoriziram, potrebno oblikovati produkte, ki bi od izletniškega gosta tudi nekaj konkretnega prinesli)</p> <p>- močni lokalni vplivi in interesi pri razvoju in trženju turizma (zato nujna vključenost v RDO-vzpostavitev učinkovite in nepristranske osnove za optimalno uresničevanje interesov in za operativno komunikacijo)</p> <p>- pomanjkanje sodelovanja na vseh segmentih turistične ponudbe (zapiranje v okvir posameznega ponudnika, premalo sodelovanja med zasebnim in javnim)</p>

	sektorjem, ne vključevanje v aktivnosti RAS-turizem pri skupnem razvoju, trženju in promociji celovite turistične ponudbe Škofjeloškega območja)
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<p>- Opredeleitev koncepta skupnega turističnega prostora, ki bo zagotovil zadostno dimenzijo, opaznost, prepoznavnost in konkurenčnost na trgu (oblikovanje RDO-ja)</p> <p>- moderni trendi v turizmu (zeleni turizem, slow turizem, trend kratkih počitnic, potovanja v varne, lahko dostopne kraje)</p> <p>- sonaravni turizem (razvoj v smeri zelenega turizma, ki je v porastu na bližnjih emitivnih trgih)</p> <p>- boljše valoriziranje izletniškega turizma (priprava integralnih turističnih produktov, namenjenih izletniškemu, enodnevni gostom, iz njih iztržiti kar največ)</p> <p>- povečanje kakovosti in širitev obstoječih namestitvenih kapacitet (izboljšanje konkurenčnosti na mednarodnem trgu)</p> <p>- investicije v izgradnjo kampa (koriščenje finančnih virov s strani EU)</p> <p>- povezovanje kulture in turizma z drugimi panogami (šport, kmetijstvo)</p> <p>- pospeševanje razvoja športnega turizma (že obstoječa infrastruktura, izboljšati kvaliteto, prepoznavnost)</p> <p>- spodbujanje razvoja novih ponudnikov in inovativnih integralnih turističnih produktov (nove turistične kmetije, dopolnitev obstoječih tematskih poti z vsebino, doživetjem...)</p> <p>- zelena kartica (projekt RDO-ja - pridobiti čim več enodnevnih obiskovalcev iz močnih turističnih središč in od njih čim več iztržiti)</p> <p>- izboljšanje prepoznavnosti in večanje tržnega deleža celovite turistične ponudbe območja z vključenostjo v RDO Gorenjska</p> <p>- izkoristiti cenovno konkurenčnost območja (nižje cene namestitvenih storitev in hkrati bližina uveljavljenih turističnih destinacij)</p>	<p>- Nezmožnost sodelovanja javnega in zasebnega sektorja (nezdruževanje trženjskih sredstev za skupne promocijske aktivnosti)</p> <p>- prevelik vpliv nestrokovne javnosti, ki je glede panoge turizma strokovno nepodkovana, na oblikovanje turistične ponudbe območja (posledično neaktivno in neučinkovito sodelovanje tako znotraj lokalnih in regionalnih institucij)</p> <p>- nezadosten razvoj novih, integralnih turističnih produktov (premajhen interes posameznih ponudnikov po povezovanju z ostalimi, bojazen pred sodobnimi tržnimi in marketinškimi prijemi,...)</p> <p>- nepovezanost in konkurenca med razvojnimi institucijami na širšem območju</p> <p>- premajhna usposobljenost lokalnih ponudnikov za tekmovanje na odprtem trgu (nujno usposabljanje in izobraževanje ljudi na ključnih razvojnih in trženjskih področjih)</p> <p>- dvigovanje cen nastanitev, ne da bi dvignili kakovost oziroma nudili dodano vrednost</p> <p>- prevelika konstantna drobitev sredstev in nezadostna namenska sredstva za razvoj, pospeševanje in trženje turizma v Poljanski dolini z Žirmi. (drobitev sredstev med različne institucije; TD, RAS, BSC, RDO,...)</p>

Tabela 3: Analiza prednosti, slabosti, priložnosti, nevarnosti

8. PROBLEMATIKA IN UGOTOVITVE

Glede na analizo stanja ter izhajajoč iz analize prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti ugotavljamo, da lahko ključno problematiko povzamemo v naslednjem:

- neizkoriščeni razvojni potenciali,
- nepovezanost na vseh segmentih turistične ponudbe,
- neprepoznavnost,
- nezadostno izoblikovana turistična identiteta kraja,
- pomanjkanje izvirnih integralnih turističnih produktov na območju,
- problematika nezadostnega usmerjanja državnih in evropskih sredstev za investicije v nastanitvene kapacitete manjšega obsega – pomanjkanje finančnih spodbud,
- nepovezanost in konkurenčnost med razvojnimi institucijami na območju in prevelik vpliv nestrokovne javnosti na institucije, ki se že ukvarjajo z razvojem turizma in posledično prevelik vpliv na oblikovanje turistične ponudbe območja,
- premajhna povezanost turističnega gospodarstva, javnega in zasebnega sektorja ter civilne družbe znotraj celotne Škofjeloške regije,
- premalo valoriziran izletniški turizem, ki na območju prevladuje,
- nujno aktivno sodelovanje znotraj Turizma Škofja Loka, še zlasti pa znotraj RDO-ja, kar zagotavlja nepristransko in optimalno nastopanje na regionalni ravni.

Zaključna ugotovitev analize stanja je naslednja:

Skupna značilnost Poljanske doline z Žirmi je, da na območju lahko identificiramo precejšen razvojni potencial, ki ga prinaša seštevek na začetku sedmega poglavja navedenih prednosti. Na drugi strani pa območje ne premore ustreznega odgovora v smislu konkretnih razvojnih usmeritev, turistične identitete in organiziranosti, kar bi prispevalo k boljšim rezultatom, zlasti k boljši prepoznavnosti in povečanju tržnega deleža turistične ponudbe na obravnavanem območju.

Turistično destinacijo kot celoto, bo potrebno vsebinsko nadgraditi, oblikovati izvirne integralne turistične produkte, bistveno bolje valorizirati prevladujoči izletniški turizem in s pospešeno promocijo postopoma vpisati Poljansko dolino z Žirmi na turistični zemljevid prepoznavnih turističnih destinacij.

9. VIZIJA, STRATEŠKE USMERITVE, CILJI

9.1. VIZIJA

Pri pripravi tega dokumenta se je oblikovala naslednja vizija Poljanske doline z Žirmi kot turistične destinacije:

Poljanska dolina z Žirmi bo postala v regionalnem in širšem slovenskem merilu konkurenčna in prepoznavna turistična destinacija, ki bo s svojo bogato naravno, kulturno in etnološko dediščino, ohranjeno krajino in z zelenimi ter inovativnimi integralnimi turističnimi produkti, privlačna za življenje in obiskovanje.

Za uresničitev navedene vizije bo potrebno poleg zagotovitve ustreznega finančnega kapitala uporabiti tudi najpomembnejše, to je človeški kapital. S stalno skrbjo za uravnotežen sonaravni razvoj, varovanje zelenega okolja, zdravja, kakovosti življenja bo uresničen cilj: **Poljanska dolina z Žirmi – privlačna za življenje in obiskovanje.**

Z nadgradnjo obstoječe turistične infrastrukture, z oživljeno etnološko dediščino, s ponudbo novih doživetij (What to do?, What to discover?) vpetih v zeleno okolje ter s paleto inovativnih integralnih turističnih produktov, bo območje Poljanske doline z Žirmi postalo zanimivo za različne segmente obiskovalcev, željnih pristnih, avtohtonih odkritij, kar je skladno s trendom vedno bolj uveljavljenega »zelenega turizma«.

9.2. STRATEŠKE USMERITVE

Da bi dosegli zastavljene cilje je potrebno:

- **Zagotoviti primerno strokovno upravljanje destinacije (management) – človeški viri, organiziranost, zagotavljanje finančnih virov za delovanje upravljalvske strukture in usmerjen razvoj destinacije v skladu s strategijo in vizijo STO-ja,**
- **povečati število in izboljšati kvaliteto obstoječih namestitvenih kapacitet – skladno s potrebami območja; prednostna ureditev avtokampa in parkirišč za avtodome (ne gre za velik finančni zalogaj, zlasti ne v javno – zasebnem partnerstvu),**
- **oblikovati celostno, povezano in konkurenčno turistično ponudbo na regionalni in državni ravni (nujno zavedanje, da gost vidi kvalitetne produkte, ne meje),**
- **spodbujati razvoj trajnostnega turizma (zeleni turizem, ekoturizem, aktivne počitnice),**
- **osredotočiti se na izbrane ciljne skupine turistov (npr.izletniški turizem), glede na motiv in emitivni trg (od koder turisti obiskujejo območje Poljanske doline z Žirmi),**
- **oblikovati in aktivno tržiti integralne turistične produkte, prilagojene izbranim ciljnim skupinam gostov ter spodbujati inovativnost in kakovost vključenih storitev,**
- **zagotoviti ustrezne investicijske projekte in pridobiti finančne vire,**
- **izboljšati kakovost že obstoječe turistične infrastrukture in odpraviti pomanjkljivosti (postavitev usmerjevalnih tabel do turističnih atrakcij, naravnih in kulturnih spomenikov, obnoviti veliko informacijsko tablo v središču Žirov in jo opremiti z aktualnimi, predvsem preverjenimi informacijami za turiste,...)**
- **v večji meri aktivirati in ozaveščati domače prebivalstvo za ciljni razvoj turizma v celotni Poljanski dolini z Žirmi (vzpodbude pri oblikovanju novih turističnih produktov, registracija turističnih kmetij,...kar bi omogočilo njihovo učinkovito trženje in posledično nova delovna mesta),**

- **aktivno sodelovati v Regionalni destinacijski organizaciji (zavzemati se za produkte, dejavnosti, ki bi območju prinašale korist v smislu prepoznavnosti in posledično v povečanju obiska in prihodka).**

9.3. CILJI

Ključni cilji v razvoju turističnega območja Poljanske doline z Žirmi, kot turistične destinacije so:

- **Razvoj inovativnih, konkurenčnih integralnih turističnih produktov,**
- **izboljšanje in dopolnitve obstoječe turistične infrastrukture ter izboljšanje kvalitete obstoječih nočitvenih kapacitet,**
- **vzpostavitev kampa in parkirišča za avtodome (javno – zasebno partnerstvo),**
- **povezovanje turistične ponudbe na regionalni (Škofjeloško območje, Gorenjska) in državni ravni,**
- **razvoj konkurenčnosti in kakovosti – stalno povečevanje kakovosti obstoječih in novih turističnih storitev ter produktov, ker je to eden izmed ključnih pogojev za zagotavljanje konkurenčnosti območja,**
- **vzpostavitev enotnega tržnega koncepta in enotne promocije celotnega Škofjeloškega turističnega območja,**
- **ozaveščanje lokalnega prebivalstva o pomenu turistične dejavnosti, v smislu prepoznanja priložnosti, ki jih turizem, kot gospodarska panoga, nudi.**

10. TURISTIČNA POLITIKA IN USMERITVE TURIZMA V POLJANSKI DOLINI Z ŽIRMI

Vizija slovenskega turizma se glasi:

Slovenija bo postala razvita turistična destinacija z raznoliko in kakovostno turistično ponudbo, s poudarkom na krajših počitnicah. Z izoblikovanimi atraktivnimi in raznolikimi integralnimi turističnimi proizvodi bo postala tudi zaželena destinacija za daljše počitnice.

Pozicija slovenskega turizma:

Slovenija je pozicionirana kot Evropa v malem, v njeni sredini, kot srce Evrope:

- je ena od zadnjih, še ne dovolj odkritih destinacij v Evropi,
- prizadevamo si, da bo ostala taka kot je, pristna in avtentična,
- v njej najdemo vse elemente Evrope, zato se vsakdo počuti kot doma,
- zaradi lege v središču Evrope je idealno izhodišče za obisk največjih evropskih zanimivosti.

Vizija, strateške usmeritve in cilji turističnega območja Poljanske doline z Žirmi so skladni z vizijo slovenskega turizma. Turistično območje Poljanske doline z Žirmi bo zanesljivo prispevalo k raznovrstnosti turistične ponudbe, njegove usmeritve pa so tudi usmeritve v večjo konkurenčnost in turistično razvitost.

Skladnost turistične politike z usmeritvami turističnega območja Poljanske doline z Žirmi se kaže tudi v:

- povečanju prepoznavnosti Slovenije kot celote ter Škofjeloškega in Poljanskega turističnega območja z Žirmi kot njenega integralnega dela,
- izboljšanju splošne kakovosti storitev in produktov,
- povečani vlogi znanja in izobrazbene strukture zaposlenih,
- nadaljevanju investicijskega cikla (obnova, nadgradnja in novogradnja turističnih kapacitet).

Temeljne usmeritve nacionalne turistične politike dolgoročnejšega obdobja do leta 2015 so:

- turistične investicije in izboljšanje okolja za vlaganje v turizem,
- uravnoteženi oz. skladni regionalni razvoj,
- promocija in trženje slovenskega turizma,
- pospešeno vlaganje v razvoj znanja (razvoj širšega področja človeških virov),
- koncept destinacijskega managementa s poudarkom na uveljavljanju javno zasebnega partnerstva,
- dvig kakovosti,
- trajnostni razvoj,
- sistemski in organizacijski pogoji za uspešen razvoj turizma,
- merjenje učinkovitosti in uspešnosti turizma.

Tudi ob teh usmeritvah lahko zasledimo skladnost obeh dokumentov.

11. ORGANIZACIJSKE AKTIVNOSTI

Začetne organizacijske aktivnosti za uresničevanje Strategije in vizije razvoja turizma v Žirih so:

- odločitev o načinu organiziranosti turističnega območja: odločna podpora obstoječi organizacijski strukturi, zagotovitev človeških in finančnih virov,
- aktivno sodelovanje pri pripravi in izvajanju razvojnih projektov – prioriteto imajo projekti, ki povezujejo in nadgrajujejo različne sklope turistične ponudbe in storitev širšega škofjeloškega območja v celovite - integralne turistične produkte,
- priprava in izvedba skupnih promocijskih in trženjskih aktivnosti – na podlagi letnih planov dela se bodo izvajale načrtovane promocijske in trženjske aktivnosti,
- nadgradnja skupnega informacijskega centra, intenzivnejše povezovanje obstoječih lokalnih turistično informacijskih centrov in točk ter ostalih ponudnikov v regijsko mrežo, z namenom učinkovitejše medsebojne promocije in promocije celovite turistične ponudbe,
- izobraževanje in usposabljanje – zagotavljanje višje ravni znanja na področju turistične dejavnosti kot gospodarske panoge z ustreznimi izobraževalnimi programi, ob sodelovanju izobraževalnih institucij in turističnih ponudnikov.

Organiziranost za doseganje ciljev strategije:

Razvojna uspešnost širšega Škofjeloškega turističnega območja je odvisna od organiziranosti turizma na ravni turistične destinacije, kjer se oblikujejo integralni turistični produkti. Dosedanji razvoj turizma na območju ni bil voden enotno, deloma je deloval po posameznih sektorjih (javni, privatno – podjetniški, društveni), nepovezano in časoma raztreseno.

Za razvojno uspešnost turističnega območja predlagamo koncept destinacijskega menedžmenta, ki temelji na interesnem združevanju zasebnih turističnih subjektov, javnega sektorja in civilne družbe. Lokalna turistična organizacija – Turizem Škofja Loka opravlja naloge, ki jih strokovna literatura združuje pod pojmom destinacijski menedžment.

Turizem Škofja Loka (nekdanja LTO Blegoš) je ustanovljen kot krovna organizacija, tako da zastavljene naloge in vodenje razvoja opravlja na profesionalen način v sodelovanju in dialogu z javnim, podjetniškim sektorjem in z lokalnimi skupnostmi.

Funkcija učinkovite turistične organiziranosti je, da na osnovi trženjskih principov povezuje vse ponudnike osnovnih in integralnih turističnih storitvenih proizvodov. Takšna organiziranost mora zagotavljati medsebojno povezanost in koordinacijo aktivnosti posameznih sektorjev (javni, zasebni in civilni sektor) ponudnikov, ki oblikujejo skupno turistično ponudbo.

Opozoriti je potrebno na:

- krovno vodenje razvoja turizma,
- usmerjeno in konstruktivno ter učinkovito sodelovanje različnih strokovnjakov, predstavnikov institucij, društev, idr.,
- ustrezno finančno podporo ustanoviteljev in turističnega gospodarstva.

V prihodnje bo potrebno aktivnejše sodelovanje med Turizmom Škofja Loka in ustanovitelji, ki bi bolj natančno in sistematično spremljali uresničevanje zastavljenih ciljev ter sprotno podajali svoje predloge in pripombe, v okviru programskega sveta za Turizem na Razvojni agenciji Sora. Aktivnejše sodelovanje bo potrebno tudi med Turizmom Škofja Loka ter ponudniki turističnih storitev, ki bi prav tako s svojimi potrebami in predlogi pripomogli k izboljšanju turistične ponudbe na terenu.

S takim pristopom bi dolgoročneje dosegli boljše rezultate in kvalitetnejše podatke o navadah in potrebah turistov ter se tako učinkoviteje usmerjali k večji potrošnji stacionarnih in izletniških gostov.

Na ravni turistične destinacije – Škofjeloško območje bo v skladu z navedenim potrebno kooperativno izvajanje naslednjih poslovnih funkcij, ki jih koordinira in izvaja Turizem Škofja Loka v sodelovanju z ustanovitelji:

- strateško načrtovan in oblikovan letni program dela – v skladu z interesi ustanoviteljev,
- oblikovanje in nadgradnja integralnih turističnih proizvodov (nekdanja LTO Blegoš je le-te v skladu z možnostmi in v sodelovanju s partnerji iz lokalnega okolja razvijala že vsa leta delovanja),
- celovito trženje in celovita promocija turističnega območja, tako v Sloveniji, kot tudi v zamejstvu in tujini.

Zelo pomembno je aktiviranje, ozaveščanje, aktivno izobraževanje in informiranje domačega prebivalstva pri razvoju turizma. Škofjeloško turistično območje in konkretno turistično območje Poljanske doline z Žirmi mora biti najprej prepoznavno in sprejeto med domačim prebivalstvom, v domači regiji in vzporedno večati prepoznavnost na regionalnem (v okviru RDO-ja), državnem in mednarodnem nivoju.

Potrebna komunikacija z različnimi javnostmi se mora vzpostaviti skozi naslednje aktivne odnose:

- stalno komunikacijo med različnimi organizatorji turistične dejavnosti na območju,
- stalno komunikacijo med krajevnimi institucijami, skupnostmi, društvi, zavodi, gospodarskimi subjekti, povezanimi s turistično dejavnostjo.

Za usmerjen in voden razvoj turizma bo potrebno nujno sodelovanje različnih sektorjev, pri čemer je potrebno vlogo vsakega sektorja natančno doreči tudi v izvedbenem smislu.

Javni sektor sodeluje pri hitrejšem reševanju upravnih postopkov in spodbuja investicije v razvoj turizma. Njegova vloga pri oblikovanju turistične politike na lokalni ravni zajema naslednje dejavnosti:

- razvoj in urejanje komunalne in osnovne turistične infrastrukture (poti, označbe, dvorane, parki, urejeno bivalno okolje...),
- prostorsko načrtovanje in z njim povezan razvoj in potencial za privabljanje turističnega podjetništva in kapitala na področju turizma,
- sooblikovanje strateških usmeritev in letnega programa dela na področju turizma – glede na vlogo in pomen turističnega razvoja na občinski ravni,
- usklajevanje skupne strateške usmeritve politike na lokalni (Turizem Škofja Loka) in regionalni ravni (RDO Gorenjska),
- zagotavljanje in izboljševanje pogojev za delovanje Turizma Škofja Loka ter ponudnikov na lokalnem nivoju.

Podjetniški sektor pripomore k pospešenemu razvoju turizma z investicijami v domačem turističnem območju. Vloga podjetniškega turističnega sektorja je naslednja:

- razvijanje nove in obstoječe kakovostne ponudbe v razmerju s cenami in povečanje konkurenčne sposobnosti na trgu,
- uvajanje sodobnih tehnik v smeri povečanja poslovne odličnosti.

Prebivalstvo in različna interesna združenja sodelujejo pri vzpostavitvi urejenosti in čistoče območja, izgleda in pozitivne klime svojega okolja in širše. Društva in ostala združenja imajo predvsem vlogo da:

- spodbujajo domače prebivalstvo za sodelovanje pri turističnih akcijah (olepševanje

- krajev, priprava prireditev,...),
- ozaveščajo prebivalstvo pri ohranjanju kulturne dediščine in vrednot,
- sodelujejo pri spodbujanju turistične kulture mladih v osnovnih in srednjih šolah,
- organizirajo ali sodelujejo pri pripravi prireditev.

Za doseganje naštetih aktivnosti bo prebivalstvo, zlasti člane različnih društev, potrebno sproti obveščati in ozaveščati o pomenu, novostih ter doseženih rezultatih na področju turizma, tako preko sredstev javnega obveščanja, kakor tudi preko občasnih delovnih srečanj.

11.1. ORGANIZIRANOST NA PODROČJU TURIZMA NA ŠKOFJELOŠKEM IN GORENJSKEM

Turizem Škofja Loka (nekdanja LTO Blegoš) je organizacija za razvoj, trženje in promocijo turizma na območju občin Škofja Loka, Gorenja vas-Poljane, Železniki in Žiri. Njena vloga je skrb za:

- sinergijo aktivnosti različnih sektorjev in posameznih akterjev s področja turizma, ki stremijo k skupnemu razvojnemu, tržnemu ali drugemu cilju na področju turizma,
- boljšo koordinacijo razvojnih in trženjskih aktivnosti na področju turizma,
- večjo učinkovitost razvojnih in trženjskih aktivnosti na področju turizma,
- večji učinek na vložena sredstva za vse udeležence v integralni turistični ponudbi,
- večjo prodornost in promocijsko razpoznavnost na domačem in tujih trgih,
- boljšo informiranost in usklajenost delovanja.

Na ravni Slovenije pregled organiziranosti turizma pokaže naslednje akterje, in sicer:

- Vlada RS, oziroma neposredno Ministrstvo za gospodarstvo z Direktoratom za turizem, predstavlja in zastopa javni interes na nacionalni ravni.
- Slovenska turistična organizacija ima glavno nalogo promocije države kot turistične destinacije, promocijo turističnih območij in turističnih produktov, zbiranje in analiziranje informacij za uspešen razvoj in trženje slovenskega turizma, razvoj turističnih produktov ter spodbujanje partnerskega povezovanja turistične ponudbe.
- Interese turističnega gospodarstva zastopata Združenje za gostinstvo in turizem pri gospodarski zbornici Slovenije in Sekcija za gostinstvo in turizem pri Obrtni zbornici Slovenije.
- V turističnih krajih, kjer obstajajo potencialne možnosti za razvoj turizma, se s turizmom, zlasti v smislu pospeševanja in reguliranja njegovega razvoja ukvarjajo občinske uprave v okviru oddelkov za gospodarske dejavnosti. Njihova naloga je predvsem pripravljanje ustrezne lokalne zakonodaje s področja turizma, dolgoročno načrtovanje razvoja turistične dejavnosti na območju in zagotavljanje osnovnih pogojev za njegovo uresničevanje, ki se odraža v načrtovanju in izgradnji potrebne splošne infrastrukture, pri pripravi ustreznih prostorskih načrtov ter v sodelovanju pri izgradnji turistične infrastrukture.
- Poleg Turističnih društev so se na podlagi Zakona o pospeševanju turizma leta 1998 in njegove kasnejše spremembe leta 2004 v Zakonu o spodbujanju razvoja turizma, na lokalni ravni uveljavile nove oblike povezovanja turističnega gospodarstva in Občin, in sicer Lokalne turistične organizacije. Njihova glavna dejavnost je pospeševanje razvoja turizma na lokalni ravni, glavni cilj pa skupno trženje obstoječe turistične ponudbe ter sodelovanje pri oblikovanju nove turistične ponudbe v turistični destinaciji.
- Najpomembnejša organizacija civilne družbe na področju turizma je Turistična zveza Slovenije, ki deluje kot nacionalna, nevladna, samostojna krovna društvena organizacija.

- Poleg naštetega v Sloveniji deluje več interesnih združenj in skupnosti, v katera se povezujejo ponudniki enakih turističnih produktov, npr. Skupnost slovenskih zdravilišč,...

Ugotovitve analize organiziranosti turizma na Gorenjskem, s poudarkom na organiziranosti turizma na Škofjeloškem:

- Organiziranost gorenjskega turizma je v veliki meri razvejana, sektorska, razdeljena med javni, zasebni in civilni sektor.
- Gorenjska ima sicer zelo razvejano podporno okolje za razvoj turizma, vendar je glavna pomanjkljivost razpršenost in nepreglednost institucij, kar vodi v manjšo učinkovitost, večje stroške, neprepoznavnost podpornega okolja med turističnimi ponudniki in ostalimi akterji na področju turizma. Na Škofjeloškem smo ravno z namenom večje učinkovitosti in znižanja stroškov v lanskem letu povezali LTO Blegoš z Razvojno agencijo Sora, kar se za enkrat kaže kot korak v pravo smer.
- Na Gorenjskem so Lokalne turistične organizacije, kot upravljavci posameznih turističnih destinacij kar dobro razvite in imajo kar dolgo tradicijo delovanja.
- Zasebni sektor ima sicer nekaj večjih turističnih podjetij, še več srednjih ponudnikov, ter množico manjših ponudnikov, ki seveda izrazito prevladujejo tudi na Škofjeloškem območju (manjši hoteli, garni hoteli, penzioni, apartmaji, zasebne sobe, turistične kmetije,...).
- Civilni sektor je organiziran podobno kot drugod po Sloveniji, turistična, kulturna in športna društva območja so na ravni Gorenjske povezana v Gorenjsko turistično zvezo.

Ugotovitve analize Lokalnih turističnih organizacij na Gorenjskem:

- Večinoma delujejo na lokalni ali medlokalni ravni in je njihovo delovanje omejeno le na eno občino. Izjema je prav Turizem Škofja Loka (nekdanja LTO Blegoš), ki pokriva 4 občine in tukaj se že kaže naše zavedanje o nujnosti povezovanja.
- Povezovanje med LTO-ji na ravni Gorenjske je relativno slabo tako na področju trženja, popolnoma nerazvito pa na področju razvoja.
- Na območjih, kjer ni LTO-jev, kamor naše k sreči ne sodi, se turizem pokriva samo na občinski ravni, v smislu enega referenta in ne v smislu opravljanja funkcij aktivnega razvoja turizma. Tukaj je kakršna koli želja po pospeševanju razvoju turizma brezpredmetna.
- Lokalne turistične organizacije izvajajo prvenstveno le eno od funkcij managementa turističnih destinacij, in sicer promocijsko funkcijo, medtem ko je funkcija oblikovanja integralnih turističnih produktov še relativno nerazvita. Prav tako ni dovolj poudarka na razvojni funkciji LTO-jev, ki vključuje razvojno načrtovanje, pripravo izvedbenih projektov s področja turizma ter na funkciji svetovanja malim ponudnikom turističnih storitev. Seveda pa je učinkovito izvajanje vseh teh funkcij močno povezano tudi s strokovno usposobljenim kadrom, kar je problem v večini LTO-jev, ki nimajo zadosti finančnih sredstev za zagotavljanje kvalitetne kadrovske zasedbe.
- Opazni so tudi močni lokalni vplivi in interesi pri razvoju in trženju turizma.

Nov model organiziranosti Gorenjskega turizma na regionalni ravni – Regionalna destinacijska organizacija Gorenjska, ne ukinja obstoječih LTO-jev, temveč povezuje in nagraduje tiste funkcije managementa turističnih destinacij, katerih skupno izvajanje na regionalni ravni je učinkovitejše od izvajanja na nižjih lokalnih ravneh, je nujno za uresničevanje skupnih regionalnih projektov in predstavlja novo dodano vrednost partnerjem (občinam), ki se povezujejo v tem modelu.

S tega vidika model organiziranosti na regionalnem nivoju predstavlja logično nadgradnjo lokalnih modelov organiziranosti turizma v gorenjski turistični destinaciji.

Od letošnjega leta dalje **Turizem Bled prevzema naloge destinacijske organizacije Gorenjske**, in sicer za obdobje treh let, od 28.02.2011 do 28.02.2014.

Turizem Bled tako opravlja naloge in funkcije regionalne destinacijske organizacije, določene v Razvojnem načrtu in usmeritvah slovenskega turizma 2007 – 2011, in sicer:

- **razvojno (razvoj produktov in trgov),**
- **distribucijsko,**
- **promocijsko,**
- **operativno.**

12. OPERATIVNI PROGRAM

Aktivnosti v okviru operativnega programa predlagamo na naslednjih področjih:

- **razvoj splošne in turistične infrastrukture,**
- **razvoj in trženje integralnih turističnih produktov ter kakovostnih prireditev Poljanske doline z Žirmi,**
- **celovita promocija destinacije v sklopu celotnega Škofjeloškega območja,**
- **razvoj človeških virov.**

Projekti, ki so navedeni v spodnji tabeli so predstavljeni s kratkim opisom, območjem izvajanja projekta, projektnimi nosilci, potencialnimi partnerji in ciljnim roki za realizacijo projektov. Ciljni roki so določeni glede na fazo v kateri se projekt trenutno nahaja in glede na zahtevnost projekta na kratki, srednji in dolgi rok.

Kratki rok – od enega do dveh let

Za kratki rok so predlagane aktivnosti za doseganje učinkov ob manjših finančnih vložkih. To so projekti, ki so trenutno v fazi priprave, dogovorov ali nadgradnje obstoječih projektov. V kratkem roku je tudi potrebno poskrbeti za pripravo dokumentacije za izvedbo zahtevnejših projektov, ki se bodo izvedli v srednjeročnem in dolgoročnem planu.

Predlagane aktivnosti za kratki rok so: izdelava skupnega promocijskega materiala za Škofjeloško območje, izdelava skupnega promocijskega filma za Škofjeloško območje, natečaj za najboljše spominke Škofjeloškega območja, nadgradnja tematskih poti skozi projekt Leader in posledično intenzivnejše trženje izletniškega turizma, postavitve usmerjevalnih tabel za naravne in kulturne znamenitosti v občini Žiri, postavitve nove informacijske table v središču Žirov, nadgradnja gostinske ponudbe v Žireh skozi kulinarčno delavnico.

Srednji rok – od dveh do treh let

Za srednji rok so predvideni projekti, ki so investicijsko močnejši in odvisni tudi od razpisnih sredstev. V ta sklop spadajo projekti, ki se nanašajo na vzpostavitev in nadgradnjo dodatne turistične ponudbe v smislu vključevanja potencialnih novih ponudnikov. To so npr. vzpostavitev osnov za kamp in počivališča za avtodome, izboljšanje kvalitete namestitvenih kapacitet in njihova širitev – ob pomoči EU sredstev, kvalitetna nadgradnja pomembnejših prireditev v Žireh, konjeniški turizem, dodatna rekreacijska ponudba v Nordijskem centru v javno – zasebnem partnerstvu.

Dolgi rok – od treh do petih let

Dolgi rok zajema predvsem večje investicijske projekte, usmerjene v razvoj turistične infrastrukture, ki bo bistveno pripomogla k izboljšanju turistične ponudbe in podobe Poljanske doline z Žirmi. To so projekti kot npr. delovanje kampa v javno – zasebnem partnerstvu, postavitve počivališč za avtodome ter ureditev naravnega kopališča ob kampu, spodbude v smeri registracije turističnih kmetij z nastanitvijo in dopolnilnimi dejavnostmi.

12.1. PREDLAGANI RAZVOJNI PROJEKTI MED LETI 2012 – 2017

Št.	Razvojni projekt	Kratka obrazložitev projekta	Območje	Projektne nosilci, potencialni projektni partnerji	Ciljni rok za realizacijo
1.	Priprava letnih programov dela v skladu s potrebami in interesi Občine Žiri in ponudnikov na terenu	Letni programi dela naj temeljijo na viziji, ciljih in potrebah območja, Občine Žiri ter obiskovalcev ter se po potrebi tudi vmesno korigirajo glede na potencialna razpisna sredstva idr.	občina Žiri	Turizem Škofja Loka, Občina Žiri	Kratki rok
2.	Izdelava skupnega promocijskega materiala za Škofjeloško območje	V trenutnem skupnem predstavitvenem prospektu, ki je bil izdelan v letu 2006, so stari podatki o informacijah, poleg tega pa je v letu 2011 zaživela tudi nova zunanja podoba Turizma Škofja Loka. Menimo, da ponovni ponatis ni več smiseln in da je nujna izdelava novega, skupnega promocijskega prospekta za zaokroženo Škofjeloško turistično območje. Omenjeni promocijski material želimo izdelati do prihodnjih večjih promocijskih akcij doma in v tujini, torej do začetka leta 2012.	Škofjeloško območje	Turizem Škofja Loka, Občina Žiri, ponudniki turističnih storitev	Kratki rok
3.	Izdelava skupnega promocijskega filma za Škofjeloško območje	Pri učinkoviti promociji Škofjeloškega območja zlasti na sejnih in borzah v tujini, se velikokrat znajdemo v situaciji, ko nam manjka neka »živa« predstavitev območja, ki pove veliko več, kot zgolj besedna razlaga. S tem namenom želimo skladno s tiskanim promocijskim materialom izdelati tudi krajši promocijski film o Škofji Loki ter Selški in Poljanski dolini z Žirni, v dolžini cca 5 - 7 minut.	Škofjeloško območje	Turizem Škofja Loka, Občina Žiri	Kratki rok
4.	Natečaj za najboljše spominke Škofjeloškega območja	Turistična ponudba Škofjeloškega območja je sicer pestra in raznolika, vendar še vedno preskromna, neprepoznavna in neorganizirana. Prav tako območje praktično nima spominkov, ki pa so pomemben del trženja turistične ponudbe in promocije regije. Z natečajem želimo spodbuditi razmišljanje o tej problematiki, spodbuditi ustvarjanje spominkov in z nagradami v obliki odkupa spominkov tudi njihovo izdelovanje. Z natečajem želimo najti primerne turistične spominke, ki bi najbolje predstavljali Škofjeloško območje, torej najti za vsako občino svoj, prepoznaven turistični spominek. Z Občinami pa bi morali skleniti dogovore o odkupu določenega števila spominkov za njihove protokolarne namene.	Škofjeloško območje	Turizem Škofja Loka, Občina Žiri	Kratki rok
5.	Nadgradnja tematskih poti skozi projekt Leader – oblikovanje integralnih turističnih produktov	V letu 2012 bomo v okviru razvojnega programa 4. osi prijaviili projekt Leader na temo tematskih pohodnih in/ali sprehajalnih poti. V okviru projekta želimo vsebinsko nadgraditi po dve poti na posamezno občino. Vsebinsko in doživljajsko bomo nadgradili poti, ki smo jih, kot najbolj ustrezne, izbrali skupaj predstavniki turističnih in planinskih društev območja. Le-ti bodo nato skupaj s Turizmom Škofja Loka za poti tudi skrbeli in jih ohranjali žive. Prvi delovni sklop projekta bo zajemal raziskave posameznih tematskih poti, izbiro in določitev trase poti, pripravo vsebin in doživetij na poteh, izobraževanje vodnikov ter izvedbo delavnic za lokalne ponudnike ob poteh. Izobraževanja bo izvajala Ljudska univerza Škofja Loka. V prvi fazi	Škofjeloško območje	Turizem Škofja Loka, Občina Žiri, Ljudska univerza Škofja Loka	Kratki rok

		<p>bomo pripravili tudi programe vodenih izletov, naravoslovnih ali kulturnih dni za šole in ostale skupine ter jih v nadaljevanju projekta, kot tudi po zaključku projekta tudi intenzivno tržili.</p> <p>V drugi fazi projekta sledi označevanje poti na terenu, postavitve info tabel ter ostale potrebne infrastrukture ob poti, izdelava priročnega vodnika in sklenitev pogodb o skrbništvu. Za zaključek bodo sledili otvoritveni vodeni pohodi po poteh ter promocija poti in njihovo tržnje.</p> <p>Trendi turizma vedno bolj temeljijo na doživetjih, ne samo ogledih, vedno bolj je »modno« gibanje v naravi in zdravo življenje, turisti so do turističnih produktov vedno bolj kritični in zahtevni, zahtevajo dodane vrednosti, nova, posebna doživetja, skratka integralne turistične produkte. Vse to jim bodo z vsebino, dogodki in s sekundarno turistično ponudbo obogatene poti tudi nudile.</p>			
6.	Postavitve usmerjevalnih tabel in nove informacijske table v središču Žirov	Čim prej je potrebno zagotoviti še vse manjkajoče usmerjevalne table, ki so osnova za to, da obiskovalce in izletnike pripeljejo do naravnih in kulturnih danosti, muzejev in galerij.	občina Žiri	Občina Žiri	Kratki rok
7.	Nadgradnja gostinske ponudbe skozi kulinarično delavnico	O prehrani na Žirovskem je veliko napisala že ga. Marija Stanonik, tudi v Žirovskem občasniku. Dejansko, v prostoru, pa izvlečki njene raziskave nekako niso zaživeli. Smiselna bi bila organizacija kulinarične delavnice pod vodstvom kuharskega mojstra, ki bi gostincem in kmečkim ženam na Žirovskem praktično prikazal in jih seznanil s tipičnimi jedmi, značilnimi za Žiri. Nujno bi potem izbor jedi moral postati stalnica kvalitetne lokalne ponudbe na jedilnikih gostiln v Žireh.	občina Žiri	Turizem Škofja Loka, Občina Žiri, Gostinska sekcija pri OOO Škofja Loka	Kratki rok
8.	Vzpostavitev osnov za kamp in za parkirišč za avtodome	Celotno Škofjeloško območje trenutno ne razpolaga niti z enim prostorom, opremljenim s specifično ponudbo za avtodome, prav tako na območju ni urejenega kampa. V prvi fazi bi bilo potrebno pridobiti upravna in ekološka dovoljenja ter pripraviti okoljsko analizo obremenitev zaradi izpustov kemičnih stranišč. Glede na že delno saniran, ozelenjen in urejen teren na lokaciji Pustotnk se zdi ta lokacija za omenjeno dejavnost logična.	občina Žiri	Občina Žiri, zasebni investitor	Srednji rok
9.	Izboljšanje kvalitete namestitvenih kapacitet in njihova širitev	Prizadevanja morajo iti v smeri izboljšanja in nadgradnje obstoječe nastanitvene infrastrukture, v širitev novih namestitvenih kapacitet, seveda skupaj z njihovo intenzivno promocijo in trženjem tudi preko Razvojnne agencije in seveda preko spleta in z njim povezanimi rezervacijskimi sistemi. Tukaj je seveda potrebno vzpostaviti interes pri zasebnikih in jim pomagati do EU sredstev. Potencial v prvi vrsti predstavljajo športniki in poslovni gostje, sčasoma, ko bi Žiri pridobile tudi na vsebini z integralnimi turističnimi produkti pa bi se jim pridružili tudi tuji turisti. Investirati bo potrebno tudi v »mehki del«, to pomeni v izobraževanje kadrov.	občina Žiri	Turizem Škofja Loka zasebni investitor	Srednji rok
10.	Kvalitetna nadgradnja pomembnejših prireditev v Žireh	Izbrati cca 3 najpomembnejše prireditve, ki bi z leti večale prepoznavnost kraja in ustvarjale motiv za prihod. Obstoječe prireditve je potrebno vsebinsko kvalitetno nadgraditi, komunikacijsko bolje izkoristiti in jih vključiti v kvalitetne programe oziroma integralne turistične produkte ter povečati tržni prihodek prireditev. Organizacijsko, vsebinsko, promocijsko in tehnično pomoč bi nudili tudi na Turizmu Škofja Loka.	občina Žiri	Turizem Škofja Loka, Občina Žiri, Turistično in ostala društva	Srednji rok
11.	Razvoj in vključitev konjeništv	Vključitev konjeništv v turistično ponudbo širšega območja (turistično jahanje, jahanje za otroke – v manežah in v naravi,...), infrastruktura deloma že obstaja na lokaciji Pustotnk.	Poljanska dolina z Žirimi	Razvojnna agencija Sora, Občina Žiri, zasebni sektor	Srednji rok

12.	Dodatna rekreacijska ponudba v Nordijskem centru	Center bi preko celega leta lahko nudil dodatno športno ponudbo tako domačinom, kot obiskovalcem. Poleg že omenjenih tekaških poti v zimskem času in športnih dni otrok v pomladnih mesecih, je interes urediti tudi sankiško progo po gozdu v neposredni bližini, o čemer so že tekli pogovori med SSK Alpina in lastnikom zemljišča, ki je načeloma dal zeleno luč. V tem primeru ne bi šlo za neko veliko finančno obremenitev, pač pa bolj za možnost medsebojnega sodelovanja in povezovanja, ki je ne gre zanemariti.	občina Žiri	Občina Žiri, SKK Alpina Žiri, zasebni investitor – lastnik zemljišča	Srednji rok
13.	Delovanje kampa in parkirišč za avtodome	Po ureditvi osnovne turistične infrastrukture s strani Občine Žiri skozi projekt Slow turizem, bodo postavljeni temelji za nadaljnjo vzpostavitev kampa in parkirišč za avtodome, s strani zasebnih investitorjev. Občini je to v interesu, tako da bi po najboljših močeh pomagala pri pridobivanju potrebne dokumentacije in soglasij ter nadalje pri ureditvi naravnega kopališča ob Sori, ki bi predstavljal veliko dodano vrednost kampu. S pomočjo vzpostavitve kampa in parkirišč za avtodome, bi se Poljanska dolina z Žirni posledično vpisala tudi na specializirane zemljevide in vodiče za avtodomske goste in tako postala bolj prepoznavna.	občina Žiri	Občina Žiri, zasebni investitor, Turizem Škofja Loka	Dolgi rok
14.	Registracije turističnih kmetij z nastanitvijo in dopolnilnimi dejavnostmi	V občini Žiri trenutno ni niti ene registrirane turistične kmetije. V prihodnjih letih bi morali usmeriti prizadevanja v vzpostavitev vsaj ene turistične kmetije z nastanitvijo in dopolnilnimi dejavnostmi, saj imamo lepe primere številnih uspešnih turističnih kmetij v Poljanski dolini in v sosednjih regijah. Smiselna bi bila specializacija dejavnosti za organizacijo šol v naravi, seveda ob zagotovljeni dodatni ponudbi po zgledu že omenjenih kmetij v Poljanski dolini.	občina Žiri	Občina Žiri, zasebni investitor – kmetija, Turizem Škofja Loka	Dolgi rok

Tabela 4: Predlagani razvojni projekti med leti 2012 – 2017

12.2. PODROBNEJŠA PREDSTAVITEV PROJEKTOV, KI SODIJO V KRATKI ROK

12.2.1. PRIPRAVA LETNIH PROGRAMOV DELA

Letni programi dela naj temeljijo na viziji, ciljih in potrebah območja, Občine Žiri ter obiskovalcev ter se po potrebi tudi vmesno korigirajo glede na potencialna razpisna sredstva idr. Pripravljeni morajo biti v sodelovanju z javnim in podjetniškim sektorjem ter z lokalnimi društvi in posameznimi akterji na področju turizma.

12.2.2. IZDELAVA SKUPNEGA PROMOCIJSKEGA MATERIALA ZA ŠKOFJELOŠKO OBMOČJE

Že v lanskem in letošnjem letu smo se na Razvojni agenciji Sora-oddelek turizem soočili s pomanjkanjem promocijskih materialov za celotno Škofjeloško območje, tako da smo se že nekajkrat odločili za ponatis obstoječega prospekta "Škofja Loka Area". Glede na dejstvo, da so v omenjenem prospektu stari podatki o informacijah (elektronska pošta in spletna stran ne obstajajo več) ter da je v letošnjem letu zaživela tudi nova zunanja podoba Turizma Škofja Loka menimo, da ponovni ponatis ni več smiseln in da je nujna izdelava novega, skupnega promocijskega prospekta za zaokroženo Škofjeloško turistično območje. Omenjeni promocijski material želimo izdelati do prihodnjih večjih promocijskih akcij doma in v tujini, torej do začetka leta 2012.

Predvidena je priprava in tisk prospekta na 12 straneh formata A4 v 4-jezikovnih različicah. V prvem delu predvidevamo nekaj splošnih podatkov o območju, sledi poglavje o naravnih in kulturnih danostih, poglavje o kulinariki, izletih in počitnicah ter za konec poglavje o glavnih dogodkih in prireditvah, po katerih je območje prepoznavno.

12.2.3. IZDELAVA SKUPNEGA PROMOCIJSKEGA FILMA ZA ŠKOFJELOŠKO OBMOČJE

Pri učinkoviti promociji Škofjeloškega območja zlasti na sejnih in borzah v tujini, se velikokrat znajdemo v situaciji, ko nam manjka neka »živa« predstavitev območja, ki pove veliko več, kot zgolj besedna razlaga. S tem namenom želimo skladno s tiskanim promocijskim materialom izdelati tudi krajši promocijski film o Škofji Loki ter Selški in Poljanski dolini z Žirmi, v dolžini cca 5 minut. Film bi po želji opremili tudi s tekstom, v začetku vsaj v slovenskem in angleškem jeziku.

12.2.4. NATEČAJ ZA NAJBOLJŠE SPOMINKE ŠKOFJELOŠKEGA OBMOČJA

Turistična ponudba Škofjeloškega območja je sicer pestra in raznolika, vendar še vedno preskromna, neprepoznavna in neorganizirana. Kot že velikokrat omenjeno bo za prepoznavnost regije in za nadaljnji usmerjeni razvoj turizma potrebno povezati naravne in kulturne znamenitosti, tradicijo, zgodovino, znanja ljudi ter vse skupaj predstaviti kot inovativne turistične produkte Škofjeloškega območja.

Prav tako območje praktično nima spominkov, ki pa so pomemben del trženja turistične ponudbe in promocije regije. Z natečajem želimo spodbuditi razmišljanje o tej problematiki, spodbuditi ustvarjanje spominkov in z nagradami v obliki odkupa spominkov tudi njihovo izdelovanje.

Skladno z zgoraj omenjenimi ugotovitvami želimo s projektom »Natečaj za najboljše štiri spominke Škofjeloškega območja« identificirati in širši javnosti predstaviti tradicionalna znanja lokalnega prebivalstva in tako povečati prepoznavnost celotnega območja.

Z natečajem želimo najti primerne turistične spominke, ki bi najbolje predstavljali Škofjeloško območje, torej najti za vsako občino svoj, prepoznaven turistični spominek.

Sam natečaj bi zajemal sestavo strokovne komisije, objavo razpisa, zbiranje prijav in izbiro najboljšega spominka za posamezno občino. Rezultate bi nato tudi javno objavili. Komisija bi vsa prispela dela ocenila in točkovala na naslednji način: likovno – estetka vrednost, izvirnost spominka, dediščinska vrednost, promocijska vrednost, izvedljivost spominka, cena.

12.2.5. NADGRADNJA TEMATSKIH POTI – OBLIKOVANJE INTEGRALNIH TURISTIČNIH PRODUKTOV

S projektom Tematske poti želimo zagotoviti turistom in domačinom dodatno možnost kvalitetnega preživljanja prostega časa, ki združuje fizično aktivnost in pridobivanje novih znanj. Kraj bo z vzpostavitvijo tematskih poti pridobil alternativne načine prikazovanja krajevnih dediščin. Ciljne skupine, za katere bomo pripravili tematske poti so šolske skupine, družine z otroki, vse interesne skupine, ki si želijo pridobiti določeno znanje (upokojenci, krožki, planinci,...), tuji in domači turisti, seveda pa ne smemo pozabiti lokalnih prebivalcev. V Žireh želimo v okviru projekta Leader nadgraditi Pot po Rapalski meji in vzpostaviti novo pot – Čevljarsko pot po Žireh. Projekt bo potekal predvidoma od začetka maja 2012 do konca aprila 2013.

Poljanska dolina z Žirmi ima, kot že omenjeno v 4. poglavju pestro ponudbo produktov, vendar bolj v smislu velikega nabora možnosti za različne aktivnosti oziroma doživetja (kulturna, aktivna,...), ki pa niso v veliki meri povezana oziroma razvita v integralne turistične produkte, ki ponujajo zaokroženo, celostno doživetje.

Produkti tudi niso pretvorjeni v konkretne, prodajno oblikovane programe, pač pa zgolj podajajo splošne opise in nabor možnosti ter se ustavljajo na točki, ko bi morali potencialnega gosta zelo konkretno motivirati za obisk. Zato je namen projekta Tematskih poti ta, da se oblikujejo konkretni tržno naravnani programi – enodnevni izleti za spodbujanje obiska v destinaciji.

Pot po Rapalski meji

Tematska pot naj bi se pričela v Muzeju Žiri, z ogledom muzejske zbirke Pozdravljeni ljubitelji utrdb in multivizije, kjer bi obiskovalci pridobili glavne informacije o zgodovinskem ozadju Rapalske meje. Pot bi nadaljevali okoli Žirka, od koder je lep razgled na celotne Žiri. Tu bi vodič na kratko predstavilo zgodovino Žirov. Nadaljevali bi mimo glavnega mejnika 39 proti vasi Breznica, kjer bi se na eni izmed domačij okrepcali. Sledil bi ogled kavern, katerim bi bilo smiselno sčasoma dati neko vsebino, v smislu muzeja na prostem. Za začetek bi na kaverne lahko pritrdili vsaj informacijske table s kratko predstavitvijo Rapalske meje in vasi Breznica, kot ene izmed obmejnih vasi ter dodali nekaj fotografij. Vse informacijske table bi seveda izdelali v okviru projekta. Od vasi Breznica bi se podali naprej proti Mrzlemu vrhu po obstoječi urejeni planinski poti do glavnega mejnika 38. Pri tem mejniku bi lahko v okviru organiziranih pohodov pripravili razne skeče in dramaturške uprizoritve vezane na mejo in na življenje ob meji. Tudi tukaj bi bila dobrodošla informacijska tabla z informacijami o obmejnih kamnih ter na eni izmed razglednih točk – Loncmanova Sivka še orientacijska tabla o okoliških hribih. Pot bi nadaljevali mimo kmetije Erjavec in mimo kmetije Belina po grebenu proti Ledinici do cerkve sv. Ane. Ob organiziranih pohodih bi bil ogled notranjosti cerkve seveda vključen. Na Ledinici bi lahko postavili še eno informacijsko tablo o vasi Ledinica in o Maršotni jami, kot zanimivost. Pohod po tematski poti bi lahko zaključili bodisi z »vojaško malico« na prostem v Pristanu, ali v eni izmed gostiln v bližini.

Nujno vključiti: Muzej Žiri z zbirko Pozdravljeni ljubitelji utrdb, možnost okrepcila na poti, skeč oziroma dramaturško uprizoritev, ogled cerkve Sv. Ane na Ledinici, malico, spominsko darilo.

Čevljarska pot - med prepletanjem drete in niti

Tematska pot, povezana s čevljarsko in klekljarsko tradicijo bi se pričela v Muzeju Žiri z ogledom stalne razstave »Čevljarstvo na Žirovskem skozi čas«, ki na zanimiv način obiskovalcem predstavi razvoj čevljarstva na Žirovskem v zadnjih 150 letih. Obiskovalci bi si lahko ogledali tudi kratek film o ročni izdelavi čevljev, po predhodnem dogovoru pa bi v pedagoške koticu organizirali prikaz izdelave v živo. Po obisku Muzeja bi pot vodila do prodajne galerije Hiša klekljanih čipk A. Primožič 1888, kjer bi si obiskovalci lahko ogledali številne izdelke in jih seveda tudi kupili. Po ogledu galerije bi se odpravili v eno izmed žirovskih gostiln na pokušino domačih žirovskih jedi, s katerimi bi gostince seznanili na

predhodni kulinarični delavnici. Tematska pot bi se nadaljevala do galerije Pri Bahaču, kjer so na ogled sodobni trendi izdelovanja čipk v izvedbi Klekljarskega društva Cvetke. Ob organiziranem izletu po tematski poti bi se na tem mestu dogovorili še za kratek prikaz klekljanja. Na poti bi seveda prav tako, v sklopu projekta, morali postaviti nekaj informacijskih tabel, ki bi tudi naključne obiskovalce, oziroma nenajavljene skupine vodile po zelenih točkah in jim podale glavno vsebino.

Nujno vključiti: Muzej Žiri z razstavo »Čevljarstvo na Žirovskem skozi čas«, prodajno galerijo, razstavno galerijo, pokušino tipičnih žirovskih jedi, ogled Žiri, prikaz klekljanja.

12.2.6. POSTAVITEV USMERJEVALNIH TABEL IN NOVE INFORMACIJSKE TABLE V SREDIŠČU ŽIROV

Čim prej je potrebno zagotoviti še vse manjkajoče usmerjevalne table, ki so osnova za to, da obiskovalce in izletnike pripeljejo do naravnih in kulturnih danosti, muzejev in galerij.

12.2.7. NADGRADNJA GOSTINSKE PONUDBE SKOZI KULINARIČNO DELAVNICO

O prehrani na Žirovskem je veliko napisala že ga. Marija Stanonik, tudi v Žirovskem občasniku. Dejansko, v prostoru, pa izvlečki njene raziskave nekako niso zaživel. V prihodnjem letu bi bila smiselna izvedba kulinarične delavnice pod vodstvom kuharskega mojstra, ki bi gostincem in kmečkim ženam na Žirovskem praktično prikazal in jih seznanil s tipičnimi jedmi, značilnimi za Žiri. Po želji bi kulinarično delavnico lahko razširili tudi na tematiko »jedi na stičišču treh pokrajin« (Gorenjska, Notranjska, Primorska).

Nujno bi potem izbor jedi moral postati stalnica kvalitetne lokalne gastronomske ponudbe v Žirih.

13. ZAKLJUČEK

Glede na ugotovljeno lahko zaključimo, da je možnosti za aktivnejši razvoj turizma na območju dovolj. Glede na vse danosti in priložnosti, ki so opisane v strategiji je akcija potrebna takoj, saj tudi konkurenčne turistične destinacije snujejo projekte in pripravljajo načrte za naprej.

Nekateri razvojni projekti, ki nastajajo v okolju nakazujejo zavedanje, da uspeh v turizmu ni več zgolj posledica naključij, ampak posledica načrtnega in sistematičnega razvoja turistične infrastrukture in ponudbe.

Glede na ugotovljeno stanje in danosti ima območje relativno dobre turistične potencialne, ki jih lahko s pomočjo ustrezne razvojno naravnane turistične politike, izobraževanj, obveščanja javnosti in investicij v turistično infrastrukturo razvije do stopnje visoke turistične razvitosti. S tega vidika je uspešnost in učinkovitost turističnega razvoja celotnega Škofjeloškega območja odvisna od sodelovanja javnega sektorja, privatnih ponudnikov, prebivalstva in različnih interesnih združenj na ravni območja.

Poljanska dolina z Žirmi lahko postane kulturna, športna in naravi prijazna turistična destinacija z inovativno paleto turistične ponudbe, privlačna za življenje in obiskovanje. Z nadgradnjo obstoječe turistične infrastrukture, z oživiljeno etnološko dediščino, s ponudbo novih doživetij vpetih v zeleno okolje ter s paleto inovativnih integralnih turističnih produktov, bo območje Poljanske doline z Žirmi postalo zanimivo za različne segmente obiskovalcev, željnih pristnih, avtohtonih odkritij, kar je skladno s trendom vedno bolj uveljavljenega »zelenega turizma«.

Strategija je živ dokument, ki se mora prilagajati stanju, predvsem pa realnim možnostim razvoja, zato bo potrebno vsakoletno dopolnjevanje in ažuriranje dokumenta, ter posledično prilagajanje letnega programa dela Turizma Škofja Loka s potrebami in načrti.

14. VIRI IN LITERATURA

- Strategija razvoja Slovenije 2007-2013 (UMAR, 2005)
- Strategija trženja slovenskega turizma 2007- 2011 (STO, 2006)
- Strategija razvoja turističnega proizvoda pohodništva v Sloveniji (STO, 2005)
- Strategija razvoja turističnega proizvoda kolesarjenje v Sloveniji (STO, 2005)
- Strategija razvoja in trženja sonaravnega turizma Gorenjske za obdobje 2010 – 2015
- Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma 2007-2011 (MG, 2006)
- Interni podatki Turizma Škofja Loka
- Planina Janez: Ekonomika turizma (1. izdaja). Ljubljana, Ekonomska fakulteta, 1996. 394 str.
- <http://www.ziri.si/slo/main.asp>: Občina Žiri
- <http://www.skofja-loka.com>: Turizem Škofja Loka
- SURS
- Razgovori s posameznimi ponudniki turističnih in športnih storitev na terenu, organizatorji prireditev ter s strokovnimi delavci občine Žiri.